

MEKTUP

Kriz dönemleri karar dönemleridir. Bu dönemlerde verilecek kararlarla bütün bir gelecek ipotek altına alınır. Verilecek kararlar doğrultusunda içine girilecek eylemlilik yılları bu kararların sınındığı yıllardır. Bizler bugün, sonuçlarını belki de 5-10 yıl sonra alabileceğimiz bir döneme nasıl baktığımızın, döneme hangi politikalar doğrultusunda, hangi araçlarla müdahale edeceğimizin temel kararlarının verileceği bir süreci yaşıyoruz. (Bu iş bilinçli veya bilinçsiz böyle olmak durumunda.) Bir kere, belli kararlar verildikten, belli tercihler, yönelimler belirlendikten sonra bunun, üzerinde fazlaca oynamak şansı da yok.

Bugün bizleri belli tercihlere yönelten, belli kararları almaya iten koşulları tanımak, kararların sıhhatli verilebilmesi açısından zorunludur. Ayrıca bizleri belli kararlar almaya iten koşullardan öte bizde yatan temel özellikler de bilinebilmelidir. Hangi saikler, dürtüler bizlere belli tercihleri yaptırıyor? Şu veya bu kararı neye göre alıyoruz? Toplumsal gerçekliğe yaklaşırken, onu ele alırken niçin şu veya bu tarafından görüyoruz? Aynı toplumsal gerçeklik bir başka taraftan başka biçimde görülemez, ele alınamaz mı? Niçin toplumda gelişmenin ve müdahalenin dinamiğini burada veya bir başka yerde görüyoruz? Bütün bu soruların cevabı belli bir süreçte verilmek durumunda. Henüz kesin kararların verilebileceği bir olgunlukta değiliz. Bir tek bize bağlı olmayan, bizim de bir parçasını oluşturduğumuz gerçekliğin kendi olgunluk derecesi ile ilgili bir sorun bu. Ülkedeki sosyal-siyasal gerçekliğimiz bizlere birçok sorunu sadece düşüncede kavrama, düşüncede ilerletme, düşüncede tercih yapma şansını sunduğu bir aşamada bu böyle olmak zorunda. Pratik hayatın kendisi, mücadelenin kendisi bize belli zorunlu tercihleri yaptırınca kadar bizlere düşen böylesi bir dönemin zorunlu ön hazırlıklarını yapabilmektir. Kararların sıhhatli verilebilmesinin koşullarını oluşturabilmektir.

1980'lerin ortalarına geliyoruz. Kendi ürünü olduğumuz hareketimiz açısından 15 yılı aşan bir gelenek yaratılmış vaziyette. Bu hareketliliğin yarattığı geleneklerin kurumlanması dönemine giriyoruz. Ve neyi, nasıl kurumlaştıracığımız, hangi özelliklerimizi öne çıkaracağımız bizlerin tercihleri ile belirlenecektir. Devrimci hareketimizin hangi özellikleri, hangi nitelikleri birer gelenek haline getirilmelidir? Hareketimizin dününe ve bugününe ilişkin belli tercihlerin yapılması anlamına gelecek bu yeni gelenek yaratma problemini önümüze koyan şey Türkiye toplumunun bugünkü geldiği noktadır. Onun yönelimleri, gelişme eğilimleridir.

Bugün Türkiye toplumunun da ciddi kararların eşiğinde olduğuna, oraya doğru yöneldiğine inanıyoruz. Toplumun nerelere devineceği, nerelere yöneleceği ve kendisini nerede yeniden üreteceği bu dönemde verilecekleri kararların içeriği ve güçlülüğü ile orantılı olacaktır. Bununla kastımız asla birilerinin verecekleri kararlara göre gelişmenin yönünün belirleneceği düşüncesi değildir. Bunun tam aksine inanıyoruz. Bütün bir toplumun tek tek bireyinden sosyal guruplarına kadar nerelerde, ne kadar gelişeceklerine onun kendi eğilim ve dinamiklerine hiç dikkat etmeden, kendi özel arzu ve isteklerine göre biçim vermek, yön vermek isteyen anlayışlardan kurtulması gerektiğine inanıyoruz. İnsanların içinde yaşadıkları sınıfsal konumlarını parçalayan, onun yaratıcı eylemini tüm fonksiyonları ve dinamikleriyle açığa çıkartan bir perspektife sahip, olmak gerekiyor. Bu aynı zamanda güçlü bir sosyal, siyasal, ekonomik, kültürel dönüşüm anlamına geliyor. Güçlü bir toplumsal devrim anlamına geliyor. Bizler bugün Türkiye toplumunun bu denli güçlü dönüşümleri sağlayacak dinamiklere sahip olduğuna inanıyoruz. Bütün sorun bu açığa çıkmamış özellikleri açığa çıkarmak, ona kendi ulaşması gereken doğal hedefleri gösterebilmektir. Bunun yolunun bu dönüşüm dinamiğini ve gücünü yakalayabilen bir devrimci hareket yaratmaktan geçtiğini ise tekrar etmeye gerek yok. Ancak bu konuda tercihini yapmış, kararlarını vermiş bir devrimci

hareket bu eğilimin açığa çıkmasına yardımcı olabilir. Onu sonuçlarına, gitmesi gereken yere götürebilir.

Bugün, Türkiye toplumunun içinde yaşadığı sürecin temel özellikleri, taşıdığı dinamikleri ve yönelimi üzerine; sürecin bu evresinde temel eğilimlerin ortaya çıkış biçimi, somutta süren sınıflar mücadelesinde nasıl ifade bulunduğu üzerine devrimci hareketimizde belli tartışmalar vardır. İçinde yaşadığımız somutta, çeşitli politik odaklar, bu odakların ideolojik söylemleri, sınıf mücadelesine müdahale biçimleri ve içeriği konusunda farklı değerlendirmeler, biçimde görevleri farklı görmeye, topluma mücadeleye ve örgütlenmeye farklı bakmaya götürüyor bizleri. Bu konulardaki farklılıkların, gerçekliği bu denli farklı yorumlamanın temelinde Marksizm'i farklı yorumlamaktan, farklı Marksizm anlayışına sahip olmaktan kaynaklandığını zannediyoruz.

Burada mümkün olduğu kadar anlaşılır bir biçimde (ve belki de kasıtlı olarak uzun tutarak ve bazı tekrarlara yer vererek) tartışma konularını, bu konulardaki düşüncelerin arka zeminini açmaya çalışacağız. Bu bir anlamda diğer mektupta öz olarak ifade edilen düşüncelerin nasıl tartışıldığının anlatılması da olacak. Bu anlamda birçok şey yeniden tekrar ediliyor da olabilir.

1981 yılından bu yana tartışıyoruz. İçinde yaşadığımız evreyi bir tartışma evresi olarak adlandırmak yanlış olmayacak. Fakat sürdürülen tartışmalarla pratik hayatımız arasında güçlü bağları yeteri kadar kurabilmiş değiliz. Pratiğimizi bütünüyle belirleyen, pratikle bağları yeterli güçlülükte kurulamamış bir tartışma süreci bu. Pratiğin içinde maddi bir güç olmamanın da böyle bir sorunu doğurduğu unutulmamalıdır.

Yaptığımız tartışmalarda 1983 Haziran'ını bir dönüm noktası olarak ele almak gerekmektedir. Toparlanma sürecinin yarattığı olumsuzluklar, içine girdiğimiz (bugün yanlış olarak adlandırdığımız) pratik müdahalenin yarattığı politik ve örgütsel problemler bu ayda açık hale getirilerek tartışmaya sokuldu. Bu bir anlamda kendimizin bir eleştirisi, bir öz eleştiri anlamına geliyordu. Ama, durduğu yerde geçmişini karalayan değil, olması gerekenin pratikte yapılmasında gerçekleştirilmeye çalışılan bir öz eleştiri idi. Bugün bu eleştirinin bitmiş olduğunu söylemek mümkün değil. Gerek 75-80'den devraldığımız, gerek 81 sonrası yol açtığımız olumsuzlukların aşılmasının bir dönemi daha alacağına inanıyoruz. Eleştiri bir olgunun yerini bir başka olgunun alması, bir gerçekliğin yerinin bir başka gerçeklikle doldurulması ise, bu anlamda somut bir olgu ise bu konuda henüz yolun başında olduğumuz bilinmelidir.

BUGÜNKÜ SİYASAL ORTAM

Siyasal partilerin kurulması ile ilk özelliklerini göstermeye başlayan Cunta sonrası siyasi ortamın nasıl değerlendirilmesi gerektiği üzerine yapılan tartışmalarda farklı düşünceler ortaya çıktı. Aslında bu saflarımızda başından beri yer alan tartışma konularının bir başka düzeye sıçramasından başka bir şey olmadı. Çünkü özellikle içinde yaşadığımız yenilgi sonrası yıllarda devrimci hareketin durumu ve yapılması gerekenler konusunda oldukça farklı pozisyonlar mevcuttu ve bu farklı, eğilimler bir nevi "uzlaşma" veya karşılıklı "tahammül" çerçevesinde bir arada duruyorlardı. (Bu konulardaki tartışmaları sonra ele alacağız.)

Generaller Türkiye toplumuna köklü bir müdahalede bulundular. 1970 ve 71'de olduğu gibi, toplumun gelişiminin, çatışmasının kendi doğal kanallarından akmasına tahammül edemediler. Ve ondan da öte topluma tarihini, geçmişini unutturmaya çalıştılar. 1980'lere kadar toplumun ideolojik ve siyasi düzeyde yarattığı değerlerin, emekçi halk, yığınlarının hak ve özgürlüklerinin, bu alanlardaki örgütlülüklerinin tümünü yok ettiler. Her boyutta yeni

bir toplum, yeni bir Cumhuriyet kuracaklarını iddia ettiler. Anayasasından partisine, politikacısından ideolojisine kadar her şey yeni olacaktı. Geçmiş aratmayacaktı. Ve en önemlisi geçmişe bir daha dönülmeyecekti. Oluşturduğu siyasal toplumsal sistemin yeniden tehlikelere yuvarlanmamasının yolu ise onun sürekli kontrol altında tutulabilmesi idi. Böylece "memleketin, vatanın selametini" çok iyi bilen, bu "vatanın gerçek sahibi" ordu; oluşturulan sistemi bile nasıl kullanacağını bilmediğine inandığı toplumun tepesinde sürekli bir kontrol mekanizması kurdu. Oluşturulan devlette tüm yetkiler Ordunun, onun atayacaklarının elindedir. Parlamento ve seçim sistemi ile toplumdan (o da yine sadece Cunta'nın sınırlarını çizdiği, katılanlarını belirlediği bir alanda.) onay alan ekibin yetkisi ise hemen hemen yok denecek kadar az. Ve büyük ölçüde ekonomik düzeye sınırlanmış vaziyette. Cumhurbaşkanı ve onun çeşitli yan yardımcı konseyleri tüm yetki gücünü elinde toplamıştır ve yapılan seçimlerden hiçbir biçimde etkilenmeyerek egemenliklerini sürdürebileceklerdir.

Oluşturulan veya oluşturulmaya çalışılan bu rejim emekçi halk yığınlarını, onların örgütlülüklerini, devrimcileri "gayrı-meşru" ilan- edip sistem dışına atmakla kalmıyor, 1945'lerden sonra içine girilen "çok partili parlamenter sistemin" yarattığı bütün değerleri ve alışkanlıkları da yok ediyor. Cunta'nın bu tavrı onunla uzlaşanları ve ona radikal tavır alanları çıkarttığı gibi, Türkiye'de belli tarihsel kökleri olan ve Parlamenter Demokrasi'nin savunucusu burjuva muhalefetini de çıkarttı.

Cunta bugün bir rejim ve anayasa tartışmasını başlatmıştır. Taraflar ve siyasal tavır alışları kendisini Generallerin sunduğu sisteme karşı ileri sürdükleri tezlerde somutluyor. Devrimci kesimler, hariç çeşitli burjuva kesimler kendi seçeneklerini sunmuşlardır ve bu doğrultuda bir mücadele sürecine girmişlerdir. Bir bütün olarak toplumsal örgütlenmenin nasıl olması gerektiğine ilişkin, devlet örgütlenmesinin içeriği, bunun toplumla ilişkisi üzerine, toplumda yöneten-yönetilen ilişkisinin nasıl olması gerektiği üzerine süren bir çatışmadır bu. Siyasal düzeyde "Demokrasi" kavgası olarak özetlenebilecek bu çatışmada, taraflar farklı "demokrasi" anlayışları, farklı devlet-toplum ilişkisi anlayışları ile yer alıyorlar.

Cunta'nın hiçbir toplumsal onay mekanizmasından geçmeyen, her şeyi, gücü sürekli elinde tutan bir ekibe (orduya) bırakan adına "demokrasi" dediği rejim anlayışına karşı bugün farklı seçenekler ortaya çıkıyor. Cuntanın kendi felsefesi doğrultusunda oluşturduğu siyasal partiler ise (HP ve MDP) herhangi bir varlık göstermiyorlar. Toplumda bir taban bulamamış vaziyettedir. Bu Cunta'nın toplumu kendi ideolojisi doğrultusunda örgütlenme çabalarının tutmadığı, tutmayacağı anlatılmaktadır. Kapitalist toplumlarda (burjuvazinin) egemenliğinin ayırıcı özelliği onun açık baskı ve teröre dayanmamasıdır. Burjuvazi toplum üzerindeki egemenliğini büyük ölçüde onaya dayandırır. Toplumun onayından geçen çeşitli kurumlarla egemenliğini sürdürür. İdeolojik hegemonya siyasal partiler, dini kurumlar, çeşitli kamu kuruluşları bu egemenliğin en önemli aygıtlarıdır. Burjuva devleti de bu anlamda hem kendisini yeniden üretirken hem de toplumun her düzeyde kendisini yeniden üretmesini sağlar. Oluşturdukları sistemin toplum içinde köklü dayanaklar bulmadığı takdirde devam şansı olmadığı generaller için de bilinemez değildi. Ve anayasa oylamasından aldıkları büyük oyu da bu doğrultuda yorumlayarak felsefeleri doğrultusunda siyasal örgütlenmelere gittiler. İdeolojik düzeyde ise toplumu "Kema-

BU SATIR OKUNAMADI.....

"Sömürge tipi faşizm" olarak adlandırdığımız sistemin kurumlaştırılmasının yanı sıra toplumun bu ideoloji etrafında faşistleştirilmesine çalışıldı. Bugün bu doğrultudaki çabaların boşa çıktığı gözleniyor. Cunta toplumda kendi siyasal anlayışı doğrultusunda destek, onay bulamadı. Bugün siyasal düzeyde, belli kurumlardan oluşmuş bir idari mekanizmanın dışında "yeni" çok şey kalmamıştır. Bu da önümüzdeki dönemde doğrudan bu kurumların kendisinin, rejimin, anayasanın tartışmaya sokulacağına önemli bir göstergesidir. Cunta'nın sunduğu siyasal sistemin değiştirilme şansının bu derece gündeme gelmesinde Türkiye toplumunun bugünkü geldiği yerin önemi büyüktür. Tarihi deney ve tecrübelerin ürünü olarak, (onun en yoğunlaşmış ifadesi ile) bugünkü toplum, emekçi halk yığınları bu tür bir sistem anlayışına ve dayatmasına karşı ciddi bir tepki içindedir.

Bugün siyasal düzeyde Cunta ile yan yana görünen ama onunla belli farklılıkları da taşıyan bir tavır alış kendisini ANAP'ta, Özal'da somutluyor. Cunta'nın sunduğu sisteme itiraz etmeyen, onun siyasal yöneticilik ve denetçilik fonksiyonunu kabul eden ama iktisadi düzeyde karar vermede serbestlik isteyen bu eğilim toplumun bu günkü yorgunluk ve radikalleşmeden uzak durma talepleri ile uyumlu görünüyor. Toplumsal muhalefetin ve burjuva muhalefet güçlerinin cunta'ya ve sisteme muhalefet edişlerinin artması ile, bu ekibin iyice Cunta'ya yaklaşacağını gözlemek mümkün. Özal, bu uzlaşma tavrını Ordu-Millet birlikteliğinde ifade ediyor. Türkiye toplumunun Osmanlılardan bu yana ordusuz düşünülmemeyeceği gerçeğini bilen Özal, Ordu'nun siyasal yapıda etkin ve belirleyici olduğu bir sistem olmadan toplumda düzenliliğin ve sürekliliğin olmayacağını savunuyor. Gerek Osmanlılarda, gerek T.C. tarihinde rejimin hep asli unsuru olmuş ordunun, bu tarihsel rolüne uygun oluşturduğu ideolojisi ile çakışan bir anlayış önemli ölçüde gücünü yine bu tarihsel süreçte oluşmuş halkın kendine güvensizliğinden alıyor. Tarihi olarak sürekli Devletle ve Orduyla problemi olmuş, onunla açık kapalı çeşitli çatışmalar yaşamış toplum gelinen noktada açık ve doğrudan tavır alıştan ürken bir eğilim gösteriyor. 12 Eylül ortamının çatışma ve alt üst oluşunun getirdiği yorgunluk ve bugün (özellikle 12 Eylül'ü takip eden 2-3 yılda) var olan çöküntü ve değer boşluğu ve yıkılma bu eğilime güç veriyor. Cunta, sükun ve istikrar adına toplumsal yaşantının her bir boyutuna öylesine köklü bir müdahalede bulundu ki ve onun oluşturduğu değerlere öylesine saldırdı ki toplumun kendisini tanımlayacağı yeni değerleri yaratamadığı noktada bu bir çöküntüye, yıkıma yol açtı. Aslında toplumda 12 Eylül .....

7

alanlarda başlamış olan tıkanmanın, çöküntünün bir devamıdır bu. Bu haleti ruhiyenin geçici olacağı çok açık gözlenebiliyor. Hiçbir toplum tarihi süreçte oluşturduğu değerlerin askeri darbelerle bir çırpıda ortadan kaldırılması düşünülmemeyeceği gibi, hiçbir toplum zaten ona zorla kabul ettirilmek istenen değerler sistemini de aniden kabul etmez. Cunta'nın Türkiye Toplumunun tarihsel eğilimlerinde köklü değişiklikler yapmayı, başaramadığı bu noktada toplumun ona zorla unutturulmak istenen eski alışkanlıklarına da sahip çıkarak yeni bir arayışa yöneleceğini tespit etmek çok zor değildir. ANAP bu süreçte kendisinin bir tarihi geçmişi olmadığını iddia ederek, geçmişle tüm bağları koparmak istiyor. Bu da, toplumda temel eğilim ve yönelimler ele alındığında onun zayıf tarafını oluşturuyor ve gelecekte güçlü biçimde var olmasının yollarını tikiyor. Ama bu büyük ölçüde zamana yayılmış bir sorun olarak görülüyor.

Bugün aralarında (özellikle ekonomik demokratik haklar ve bunların kullanılışı konusunda) belli farklar olsa da burjuva muhalefet, Cunta-Özal ikilisi karşısında bir başka seçenek, bir başka tercih sunuyorlar. Türkiye Toplumunun köklü tarihsel gelenekleri üzerine

oturan AP ve CHP devamı burjuva muhalefet güçleri farklı bir siyasal tavır alış, farklı bir rejim anlayışını savunuyorlar. Sınırları ve içeriği henüz tam doldurulmamış bile olsa, demokratik hak ve özgürlüklerinin düzeyinin nerelerde, nasıl çekileceği belli olmasa bile bu iki parti yürütmenin toplumsal onaydan geçen ekiplerce yapılmasını savunan Parlamento ve Partilerin başat rol oynadıkları bir sistem anlayışını geliştiriyorlar. Özellikle DYP bu mücadelesini 1946'lardaki DP olayına benzeterek, o dönemlerde belli bir tepkiye denk düşen geleneğe sahip çıkmaya çalışıyor. "Milli irade", "Söz Milletindir" sloganları ile kendisini somutlayan bu tavır alışta; eskiye kıyasla yeni bir boyutun olmayışı bu ekiplerin sınırlı ve dar bir çerçeveye sahip olduklarını gösteriyor.

Demokrasi programında Yürütmenin, doğrudan halkın oylarıyla seçilenlerin eline verilmesi, tüm yetkilerin bu mekanizmadan geçen ekiplerce işletilmesini savunan, bu sınırlı tavır alış, Türkiye toplumunun 84'lerde geldiği yer itibarıyla çok fazla bir yenilik arz etmiyor. Ve 12 Eylül öncesi sisteme peri dönme imajından başka bir şey hatırlat ...OKUNAMADI .....

8

lı rejim anlayışının, demokrasi ögesi itibarıyla yığınların beklentilerinin gerisinde oluşunun yanı sıra özellikle iktisadi düzeydeki alternatifsizlikleri bu hareketlerin önemli açmazlarını oluşturuyor. Özal çözümünün tüm burjuva çevreleri için tek ekonomik alternatif olduğu noktada, burjuva muhalefetin tercih edilebilirliğini zayıflatıyor. (Tekelci kesimlerdeki ihracatçı, iç sanayici çatışmasının farklı iktisadi siyasi arayışları getirip getirmeyeceği ise belli değil.)

Bugün burjuva muhalefetin bu sınırlı tavır alışının değerlendirilmesi konusunda farklı düşünceler oluştu. Bu tartışmaların olayları önceden gören ve gelişmeleri tartışan özelliğinden daha çok; geri ve geç kalmış tartışmalar olma özelliği taşıdığını söylemek yanlış olmaz. Örneğin; (BTP) DYP ve SODEP Mayıs'la birlikte farklı tavır alıp bu doğrultuda örgütlenme ve mücadeleye geçtiği noktada biz daha durumu kavramakla meşguldük. Artık Cunta'nın bir taraf, bunların bir başka taraf olduğu, çatışmanın (kendi ölçülerine göre) sertleştiği, DYP ve SODEP'in 6 Kasım seçimlerine sokulmadığı ve daha sonra bu iki partinin Cunta'ya inat ne kadar eski politikacı ve yöneticisi varsa (Cunta' ya meydan okuyarak) göreve çağırdığı noktada, bizler halâ bu işlerin arkasında bit yeniği, tezgâh, oyun arıyorduk. Burjuva partilerinin, sınıflar mücadelesine farklı bir müdahale olduğu, sınıflar mücadelesini farklı sürdürmeye denk düştüğü, bunun giderek farklı bir siyasal sistem anlayışında kendisini soyutladığı anlatıldığında bunlar kabul edilmiyordu. Önümüzdeki kısa dönemde (Devrimcilerin olmadığı noktada) çatışmanın burjuva muhalefetle cunta arasında geçeceği, bunlar arasındaki farklılığın kavranmasının devrimci görevler açısından önemli olduğu, burjuva muhalefetinin tavrının ciddi olduğu, bu ciddiyetin sebebinin bu güçlerin söylediklerini yapıp yapmayacaklarında yatmadığı, Türkiye Toplumunun tarihsel eğilimlerinden kaynaklandığı düşüncelerine itiraz ediliyordu. Bunların arasındaki farklar kavranmıyordu. Her ikisinin de aynı Anayasayı savundukları iddia ediliyordu. (Bugün her iki parti de Anayasaya itirazlarını ve değiştireceklerini ilan etmiş bulunuyorlar.) Cunta ve B. Muhalefet özellikle, Demirel arasında benzerliklerin ön plana çıkarılması gerektiği, bunların anlaşacakları söyleniyordu. Burjuva muhalefetinin demokrasi mücadelesi verdiğini söylemek, onu demokrasi taraftarı olarak görmek demektir ve burjuvaziyi ümit yapmak anlamına geliyordu.

9

Burjuva kuyrukçuluğu oluyordu. Burjuva muhalefetinin demokrasi kavgası veremeyeceğini, cuntayla aynı olduğunu, sahtekar ve yalancı olduklarını söylemek gerektiği anlatılıyordu. Oysa söylenenler (bugün de söylediklerimiz) çok yalın ve açık şeyler:

Burjuva muhalefetinin bu tavır alışında asıl etken Türkiye Toplumunun tarihsel özellikleridir. Dolayısıyla B. Muhalefeti söylediklerinde ne kadar samimidir veya değildir, bu bizim sorunumuz değildir. Tartışılan bu ekibin söylediklerini ne kadar yapıp yapamayacağı değildir. Asıl sorun onları bu tavır almaya iten (tarihlerinde belki de ilk defa bu kadar ilkeli tavır almaya iten) şeyi bulmak ve tartışmaktır. Bu da toplumdaki güçlü demokrasi isteği, demokratikleşme eğilimidir. Cevap verilmesi gereken şey, bir ok sefer denenmiş, bilinen burjuva güçlerin nasıl olup ta yığınların belli eğilimlerine seslenmeyi başarabildiğidir.

Burjuva muhalefet bugün sınırlı bir demokrasiyi savunur görünüyor. Belli ekonomik hak ve özgürlükleri, parlamenter demokrasiyi savunuyor görülüyor. Bunları savunmada kararlı olduğu noktada bile bu çevrenin yeterli olmadığını, doğru olmadığını anlatmak bizim görevimizdir. Eğer bugün demokrasi programı, anlayışı itibarıyla burjuva muhalefetinin sunduğu çerçevenin dışında söyleyecek çok şeyimiz yoksa, aynı zeminde kalıyorsak o zaman bu ekibin sahtekârlığından bahsedebiliriz. Sadece, ekonomik-demokratik hak ve özgürlüklerin genişliği ile belirlenmiş bir farkın, farklı bir Demokrasi anlayışına denk düşmeyeceği ortadadır. Demokrasi, eğer bazı haklar olarak ele alınırsa bu Burjuva muhalefetin çerçevesinin dışına taşamaz. Bugün sol hareket geleneksel eğilimlerinin de ürünü olarak demokrasi'den emekçi halk yığınlarına verilecek hakları anlıyor. Ne kadar grev hakkı ne kadar örgütlenme ve fikir özgürlüğü?... Bu demokrasi anlayışı belli bir YÖNETME-YÖNETİLME ikileminde yönetilenlerin hakları ile sınırlı bir çerçevenin ötesine çıkamaz. Oysa bugün Türkiye'de Demokrasi problemi yönetilenlerin hangi haklara sahip olması gerektiği sorununun çok ötesindedir ve doğrudan yönetme-yönetilme ikilemini sorguya çeken bir açılımı, doğrudan demokrasi, sosyalist demokrasi perspektifini zorunlu kılmaktadır. Özetle yönetilenlerin haklarına ilişkin bir demokrasi perspektifi sunan burjuva muhalefeti ağırlıklı sahtekarlık ve yalan .....
.... BURASI OKUNAMADI..... buradan yapmak iste-

10

yen bakışın ana eksiği sorunu burjuva muhalefetle aynı zeminde ele alıyor olmasıdır. Bu da demokrasi problemini detaylı demokrasi kurumlarında ele alan bir bakıştır. Devrimciler ise doğrudan demokrasinin savunucularıdır. Bu da bizzat yığınların mücadele sürecinde oluşturdukları kendi aygıtları ile yönetim sorununu çözmeleridir.

Bu tartışmalarda söylenen bir başka şey de Demirel, Ecevit gibi çevrelerin bugünkü siyasal tavır alışlarını aynen 12 Eylül öncesi ile kıyaslamının yanlış olduğu idi. Bugünkü tavır alışlar 12 Eylül öncesinin basitçe uzantısı değildir. Farklı bir arena, farklı bir mücadele söz konusudur. Onların bugünkü tavırlarını geçmişle açıklayamayız. Tıpkı yarınki gelişmelerdeki tavır alışlarını birebir bugünle açıklayamayacağımız gibi.

Bugün gelinen noktada bu konuların çoğunun gerçeklikçe çözüldüğüne, geçersizleştirildiğine inanıyoruz. Artık burjuva muhalefet farklı bir alternatif olarak sahnededir. Yerini Cunta'nın karşısında almıştır. Ve farklı bir sistem anlayışını savunmaktadır. Asırlardır kendisine danışmadan, onu bir sürü gibi yöneten belli bir asker-sivil elitin tüm bir geleceği ve gelişmeyi kendi denetimine almasına karşı toplumda var olan tavır alış Burjuva muhalefetin kalkış noktasıdır.

Kökleri Osmanlı toplumuna dayanan emekçi halk yığınlarının bu tavır alışının tüm tarihi dönemlerde aynı içerikte kalması, tarihte bir tiren vagonu gibi seyahat etmesi elbette

düşünülemez. 1930'larda Serbest Fırka denemesinden geçen, 1950'lerde "Yeter, söz Milletindir" diyerek patlama noktasına gelen bu eğilim 60'lı yılların yoğun demokrasi mücadelesinden sonra 73'lerde düzen değişikliği isteminde bulunuyordu. 75-80 döneminin faşist saldırılara karşı yürütülen direniş mücadelesinin birikimi, 80-84 yıllarının yoğun terör ve katliamlarının yarattığı ve yaratacağı doğal tepkiler düşünülduğünde, halk yığınlarında var olduğunu söylediğimiz bu eğilimin, kendisinin tarihte ifade edilmiş biçimlerini aşacağını tahmin etmek zor olmayacaktır.

Bugün ayrıca bilinmesi gereken şey, bu tepkinin açığa çıkmış, kendini çok rahatlıkla çeşitli radikal tavır alışlarda ifade eden bir tepki olmadığıdır. Büyük ölçüde, sınırları çizilmiş verili alanın dışına fazlaca çıkmaktan ürken ama kendine dayatılanı kabul etmediğini sunulan çerçevenin içinde dile getirmeyi tercih eden bir görünüm arz ediyor.

11

Bunda şüphesiz tarih boyunca elde edilmiş çeşitli deneylerin getirdiği kendine güvenememenin önemli bir payı vardır.

Bugün bu eğilim, eğer ona kendi yönelmesi gereken hedefleri gösterilmediği, kendisini özgürce ifade etme koşulları ve perspektifi oluşturulmadığında açıktır ki sınırlı ve dar burjuva seçeneklere takılacaktır. Bizler bugün bir anlamda bir tercihle de karşı karşıyayız. Bu tercih büyük ölçüde, kendimize ve topluma bakışımızla belirlenecektir. Emekçi halk yığınlarında sözünü ettiğimiz, kendisini tüm boyutlarda ifade edemeyen bu dar ve sınırlı tavır alışta bir gelecek görmeyebiliriz. Bu eğilimin tüm sınırlılığına rağmen patlama, toplumsal dönüşümü sağlama potansiyeli taşıdığını değil; onun bu günkü uzlaşmacı yanını, bir "kurtarıcı arama yanını" öne çıkarabiliriz. Problemi, hep kendisine güvenmeyen; kendisindeki güce değil, kendini dışardan gelip kurtaracak güce bağlayan halkın eğilimine uygun davranmakta da görebiliriz. Sorun böyle ele alınırsa, artık konu kendimizi topluma nasıl onu kurtaracak bir güç olarak sunabileceğimiz noktasındadır. Tercihini buralarda yapmak, politikaları buna göre geliştirmek bize göre yanlıştır. Bizce gelişmenin yönü, dinamizmi, hedeflediğimiz toplumsal ilişkiler, siyasal sistem açısından bu kendini ifade edemeyen eğilimdedir. Çünkü biz verili koşulları aynen kabul eden değil, onu eleştiren ve dönüştüren bir perspektife sahibiz. Kitlelerin verili konumlarında bugünden dönüşümü önümüze koyuyoruz.

Burjuva muhalefete ilişkin eklenmesi gereken son nokta, sundukları modelin sadece siyasi düzeyle sınırlı olduğu, Cunta'nın çerçevesini çizdiği politik alanda düzenlemeler yapmakla yetindiğidir. Yani toplumda herhangi bir değişme ve dönüşmeden çok, bu tarihsel tepkinin sınırlı kalmasına sadece idari düzenlemelerle kifayet edilmesine yönelik bir perspektif sunuyorlar. Bu konumlarıyla 90'ların Türkiye'si için fazla bir gelecek vadetmiyorlar. Bununla asla bu ekiplerin iktidar şansı olmadığını söylemiyoruz. Aksine belki kısa gelecekte SODEP'li, DYP'li hükümet biçimleri yaşanabilir. Bu ekipler anlayışları doğrultusunda belli düzenlemeler de yapabilirler. Ama görülmesi gereken Türkiye Toplumunun bugünkü problemi ve bunun boyutu itibarıyla bu çözümlerin yetersizliğidir. Bu ekiplerin demokrasi konusundaki bu cılız ve yeni boyutu az çıkışlarının, Türkiye

12

Toplumuna yeni ve güçlü seçenekler sunacak, devrimciler açısından bir avantaj anlamına geleceği unutulmamalıdır.

Bugünkü henüz cılız görünen bir diğer seçenek Ecevit ve oluşturduğu partidir. Kısa gelecekte pratik bir alternatif taşımayan fakat hesaplarını uzun döneme yayan bir hareket özelliği taşıyor Ecevit hareketi. En önemli tarafı problemi DYP ve SODEP gibi sadece Anayasa,

kurumlar vb. alanlarda görmemesi, önerdiği modele, toplumu da katmasıdır. Diğer ekiplerin idari düzenlemelerle sınırlı bakışı yanı sıra Ecevit, Toplumun sivil alanlarında güçlü örgütlenmeleri öngörüyor. Bir anlamda DYP ve SODEP'te arayacaklarını bulamayacak olanlara bir başka bariyer oluşturuyor. Devlet örgütlenmesinin içeriği, Devlet-Toplum ilişkisinin ana özellikleri itibarıyla SODEP ve DYP'den başka şeyler getirmiyor da olsa ondan farklı olarak, Toplumun devleti denetleyebilecek güçlü sivil örgütlenmeler yaratması hedefleniyor. İşçilerin tabandan oluşturacakları sendikalar, köylülerin kooperatif örgütlenmesi gibi çeşitli çıkar guruplarının kendi sorunları etrafında örgütlenmesi teşvik ediliyor. Hedeflenen parti ise tüm bunların bir bileşkesi anlamını taşıyor. Batı tipi çoğulcu bir toplumsal yapının oluşturulması, farklı çıkar guruplarının uyumu ve dengesini sağlayan bir Sosyal Demokrat Partinin varlığı bu bakışın temel kalkış noktası. İşçi, işveren ve aydınlardan oluşturulan kurucular da bunun bugünkü somutlaşması anlamına geliyor.

Böyle bir modelin Türkiye gerçekliğinde ne kadar tutup tutmayacağı sorunundan ayrı, ondan daha önemli olan ise bu bakışın kendisinin sunduğu çözümün sınırlılığı ve yetersizliğini görebilmektir. Yine, büyük ölçüde toplumda var olduğunu söylediğimiz güçlü arayış eğilimine sadece siyasal düzeye sınırlı bir çıkış öneren, onun toplumsal yaşamının tüm boyutlarında gelişmesini engelleyen ve şimdiden bir partide sınırlayan bu bakış her ne kadar DYP ve SODEP'ten ileri bir içerik taşıyorsa da kalkış noktasını (ne kadar batı tipinde ve gelişmiş olursa olsun) bir model olarak ele alması itibarıyla çok farklı bir seçenek olmayacaktır. Klasik burjuva demokrasinin batıda var olan ve topluma tanınmış tüm haklarıyla, kurumlarıyla işlemlerini öneren bu bakış, DYP ve SODEP'in sunduğu burjuva seçeneğin bir ileri unsuru olabilir o kadar. Kaldı ki pratik mücadele sürecinde taban örgütlenmeleri ve eylemlilikleri konusunda, her bir kesimin kendi talepleri etrafında örgütlenmeleri konusunda nasıl

13

tavır alacağı da belli değildir. Bu tür çabalara, toplumun çeşitli kesimlerinin çıkarları doğrultusunda içine girecekleri eylemlilikleri ve bunun örgütlenmelerini teşvik ve geliştirme için değil, onun radikalleşmesini engellemek için gireceklerini bugünden tahmin etmek zor değildir. Ecevit'in sol'a karşı tavrının SODEP'ten daha ilkel ve "sert" olması da bunu gösteriyor.

Aslında tüm oluşan burjuva seçeneklerinin ana açmazı toplumsal muhalefetin sınır tanımaz gelişme eğilimidir. Bu nedenle hem bu eğilimi Cunta-Özal İkilisine karşı oluşan sisteme karşı örgütlemek, hem de onun radikalleşmesini, kontrol edilemez biçimler almasını engellemek oldukça önemli bir paradoks yaratıyor. Bu nedenle tüm ekipler önceden sınırları ve içeriği belli modellerle bu toplumsal muhalefete yaklaşmak, onu kendilerinin ona sundukları çerçevede tutmak istiyorlar. Savunduğu sistem açısından, bu konuda en fazla zorlanacak Ecevit'tir. Bugünkü sistem toplumun kendi talepleri etrafında (devleti de kontrol edebilecek, kamuoyu oluşturabilecek) her türlü örgütlenmeyi yasaklamaktadır. Bugünden, bu örgütlenmeleri yaratma sözü vermek, sistemle açıktan bir çatışmayı göze almaktır. Bu tür örgütlenmeler eğer sadece vaat ediliyorsa, yani iktidara geldikten sonra devlet yetkilerinin düzenlemesiyle bu tür örgütlenmelere izin verilecekse bu noktada SODEP'ten çok farklı bir tarafı kalmayacaktır. Burjuva seçeneklerin bu doğal açmazları, devrimci hareketlerin doğal güçlenme kanalları anlamına geliyor. Devrimci hareketler toplumda var olan arayış eğiliminin kendisini kalkış noktası yaptıkları noktada, ona önceden herhangi bir model sunmadıkları noktada gelişebilirler.

TÜRKİYE TOPLUMUNUN ANA PROBLEMİ

Bugün siyasal sahnede var olan tüm ekiplerin hesaplarını ve geleceklerini üstüne yaptıkları ana olgu; emekçi halk yığınları ve onların (tarihsel kökleri de bulunan bugünkü Cunta yönetimine sınırlı tepkide ifadesini bulan) demokrasi özlemleridir. Bu demokrasi özlemi, güçlü bir demokratikleşme arzusu, demokratik hak ve özgürlükleri kazanma arzusu biçiminde kendisini somutluyor. Bu demokratikleşme eğilimi henüz güçlü bir siyasal arzu, bir siyasal tercih boyutuna ulaşmış değil. Belki de son derene sınırlı (sadece çeşitli kesim ve tabakaların kendi konumlarıyla sınırlı) hoşnutsuzluklar biçiminde görülebiliyor. ...OKUNAMADI... belli bir tarihi boyutunda sorun ele alındığında

14

bunun güçlü bir alt üst oluş dinamiği taşıdığı görülmelidir. Bu alt üst oluş dinamiği, dönüşüm, dinamiği taşımasının asıl nedeni Türkiye Toplumunun özellikleridir. Türkiye doğu ile batı arasında kendini tanımlayamamış bir toplumdur. Bünyesinde, her iki dünyaya has, batı ve İslam dünyalarına has öğeler taşıdığı gibi sadece bu öğelere indirgenerek açıklanamayacak unsurlara da sahiptir. Onun bu Batı ile Doğu arasında gidip gelmesi, kendine has güçlü değerleri yaratamamış olması sürekli bir dönüşüm, alt üst oluş, arayış dinamiğini de beraberinde getiriyor. Kendine has özelliklerinin yaratılması anlamına gelen bu altüst oluş dönüşüm ise hiçbir biçimde kendi doğal kanallarında olamıyor. Sürekli bir dış müdahale, sürekli belli ekiplerin gelişmeyi kendi arzu ve isteklerine göre şekillendirme eğilimleri ciddi çarpıklıklara, yamulmalara ve kırılmalara yol açıyor. Türkiye tarihi bu gelişme ve dönüşüm potansiyeline sürekli müdahaleler tarihidir de. Bugün bu toplumsal arayış olarak ta adlandırabileceğimiz dönüşüm ve altüst oluşun doğal kanallarında olmasını sağlamak ve ona yönelmesi gereken hedefleri göstermek önemli bir hedef olarak duruyor. Basit bireyinden tüm katmanlarına kadar tüm bir toplumun kendi geleceğine ilişkin, hayatının tüm boyutlarını nasıl düzenleyeceğine ilişkin kararlarını vermek durumunda olduğu sürmekte olan bir alt üst oluştur söz konusu olan. Ahlakından siyasetine, ekonomisinden kültürüne kadar bir yaşantının bütün boyutunu kapsayan kendine has değerler yaratabilmenin altüst oluşu, bunun arayışıdır. Bu arayışı biz bugün KARARLARI VERİLMEMİŞ BİR TOPLUMSAL ARAYIŞ SÜRECİ olarak niteliyoruz. Ve belli bir siyasal-toplumsal sistemi, belli tür insan ilişkilerini öneren devrimciler olarak kendi istek ve arzularımızla bu eğilim arasında güçlü bağlantılar görüyoruz.

Kaldı ki tarihte hiçbir toplum, Türkiye toplumu kadar; kendisinin ne istediğine bakılmaksızın nerede, nasıl, neye göre şekillenmesi gerektiği konusunda cenderelere sokulmamıştır. Hep belli ekiplerin, gurupların ona layık gördükleri belli sınırları çizilmiş modellere göre gelişmesi, şekillenmesi, istendi Türkiye halkının. Yaşantısının her bir boyutuna bu kadar müdahale edilen, günlük yaşantısının

15

(günlük davranışlarının) bile resmi kararnamelerle düzenlenmek istendiği bir başka halkı tarihte bulmak zordur. Böylece kendisinin kendi istediği gibi olması engellenmiş, kişiliksizleştirilmek istenmiş, belli ekiplerce hep belli kalıplara zorla sokularak yönetilmek zorunda olan cahil sürü olarak görülmüş Türkiye insanı. Özellikle batı karşısında gerileyen Osmanlı devlet adamlarının "Batılılaşma" çabaları ile başlayan, Emperyalizm ile devam eden bu zoraki şekillenmeler tarihi Kemalizm ile önemli bir dönemeci geçtikten sonra T.C. Ordusunda bir paranoya halini almıştır. Vatani ve Milleti kurtarma yetkinini kendisinde gören Türkiye Cumhuriyeti Ordusu her 10 yılda bir tarihi vesayetini kullanmayı bir adet haline getirmiştir.

Emekçi halk yığınları, özellikle 80 darbesi sonrası ciddi bir şansa belki de ilk defa bu derece güçlü sahip oluyorlar. Kendi geleceklerinin kendileri tarafından yaratılacağı, yaratılmasının zorunlu olduğunun koşulları, karşıtınca bunun aksine ne varsa yapılarak yaratıldı. Bu şansı kullanabilmesi, toplumun hayatın her bir boyutunu kendi arzusu doğrultusunda düzenleyebilmesi; ancak bu şansa sahip olduğunun bilincine sahip olunursa mümkündür.

Bugün özellikle 12 Eylül'de yapılan köklü müdahale ile yarattığı her şey yeniden yıkılmak istenen Türkiye Toplumunu deyim yerindeyse kendini arıyor. Geçmişini arıyor ve kendisine bir kişilik, kimlik bulmak istiyor. Bu bir toplumsal yaşamın tüm boyutlarını sorgulama ve geliştirme arzusu, arayışı, dinamiğidir.

Bugün çok sınırlı bazı demokratik istemlerde, ekonomik haklarda kendisini gösteren kararları verilmemiş arayış yarın çok daha ciddi siyasal-sosyal-kültürel boyutlara da ulaşacaktır. Bugünkü toplumun değişim dinamiği asıl bu arayışın kendisinde görülmelidir. Gerçek gücün bu arayışın kendisinde olduğu, onun gidebileceği sınırlara kadar serbestçe geliştirilmesi gerektiği topluma kavratılmak durumundadır. Yarını kuracak olan şey herhangi bir ekibin dışardan sunacağı ve onay isteyeceği model değil, doğrudan toplumun kendisidir. Onun kendi arayışdır.

16

Bizler bugün arayışa dışardan çözüm götüren, toplumu kurtaracak bir güç olarak ortaya çıkmayı doğru bulmuyoruz. Bunda savunduğumuz Sosyalizm anlayışının, Marksizm'i kavrayışımızın payı olduğu kadar tarihimizin, tarihsel özelliklerimizin de payı büyüktür.

SOLUN TARİHSEL MİRASI

Batılılaşma ve ilerleme, batıya ulaşma Türkiye'deki her ekibin, siyasal düşünce eğiliminin temel hedefi olmuştur. Batı medeniyeti seviyesine çıkmak, uygar medeniyeti memleketimizde kurmak, bunun için zorunlu iktisadi sosyal dönüşümleri yapmak tüm bir Osmanlı son döneminin ve T.C.'nin temel politikası olmuştur.

Batı'ya ulaşma ve uygarlaşma bir toplumsal yaşam tarzının örnek alınmasının ürünü olarak ta gelmemiştir. Daha çok batan Osmanlı devletinin kurtarılması için zorunlu idari-askeri düzenlemeler olarak kavranmıştır. Batının üstün teknolojisi karşısında alınan yenilgilerden sonra, batıya üstün gelmenin yolunun onun teknolojisini, idari yapısını alarak devleti güçlendirmekten geçtiği bir fikri sabit halini almıştır. Düşünülen daha çok idari birtakım düzenlemelerdir. Ve toplumu bu idari düzenlemelere göre yönetmektir. Batıdan alınan bu yeni kurumların bir başka alemden (Hıristiyan batıdan) geliyor olması doğal belli tepkileri de beraberinde getirdi. Sonuçta Batılılaşmak isteyen modern kurumları yerleşmesi yanlısı "ilericiler" ile buna direnen "gericiler" oluştu. Halk zaten bu yenilikleri anlayabilecek durumda değildi. Aslında onun için yapılan bu reformlar "ona karşı" yapılmak zorunda kalıyordu. Bunu yapmak ise ancak bu değişimin zorunluluğuna ve gerekliliğine inanan bir avuç aydının işiydi. Böylece ilerencilik halk tarafından bir türlü anlaşılmayan bir avuç aydının belli fedakarlıklarla iktidarı ele geçirmesi ve devlet eliyle belli reformları halkın rızasına rağmen gerçekleştirilmesi olarak kavrandı. Böylece sınırının nerede devleti kurtarmak, Osmanlıları dağılmaktan kurtarmak isteyen devlet bürokrasisinin çabaları olduğu, nerede aydınların daha ileri bir topluma duydukları özlemin ifadesi olduğu belli olmayan, devleti ele geçirmek ve islah etmenin menin dışına

17

çıkmayan bir "ilericilik" anlayışı geliştirdi. Halk zaten bunları hiç anlamayacak bir kalabalıktı. Ve tüm sorun ancak devletin ele geçirilmesi idi. Dönüşüm, değişim ancak devlete sahip olmakla, belli, bir iktidar gücüne sahip olmakla mümkündü. Ancak bu devlet, iktidar- eli ile yapılacak idari reformlar vasıtasıyla belli ilerlemeler kaydedilebilirdi. Başlangıçta Osmanlı devlet adamlarında gelişen bu düşünce daha sonra toplumda ilericiliğin temel biçimi olarak kabul gördü. Büyük ölçüde asker kökenli kadrolardan oluşan İttihat-Terakki hareketi bu felsefenin ürünü olarak ortaya çıktı. Halk için yola çıkmak, ama halk tarafından yeteri kadar anlaşılammama Jöntürk'lerin topluma bakışının temel karakteristiğidir. Böylece toplumu, halkı bir güç olarak görmeyen, gücü devlet aygıtı olarak gören ve bu nedenle belli bir ekip oluşturarak iktidarı (gücü) ele geçirmenin yollarını araştıran bir felsefe Türkiye'de ilericiliğin belirgin özelliği oldu. (İttihat Terakki hareketinde birçok önderin otoriter bir elit'e duyulan ihtiyaç üzerine teori oluşturdukları, askerlerin hareketli gücüne güvenerek onlara yöneldikleri ve iktidarı ele geçirmenin ana yolunun bu ekibin darbelerinde gördükleri bilinir.) Halkı kurtarmak, Batı'ya ulaştırmak isteyen fedakâr bir aydın kadro ile, gerici, yobaz bir halk ikilemi "ilericilik-gericilik" tartışmasının uzunca bir dönem iki ucunu oluşturdu. Sol hareket, toplumu yukardan zorla dönüştürmek isteyen bu anlayışın yanında onu destekleyerek geliştirdi. Gıdasını aynı zeminden aldı. Böylece özellikle kendisini Kemalizm'de somutlayan (Kendilerini bu toplumun doğal kurtarıcısı ve yöneticisi olarak gören ve halkı kendisinin doğruluğuna inandığı yönde dönüştürmek için devlet gücünü kullanan) felsefe ile Marksizm'i birleştirdi. "Kemalizm ve Sosyalizm arasında aşılma duvarları yoktur" sloganı tüm bir 60'ların temel parolası oldu. Tüm hesaplar bir ekibin (partinin) en kısa yoldan nasıl iktidarı ele geçirebileceği üzerine yapıldı. Asker sivil küçük burjuvazinin devrimde öncülüğü üzerine teoriler geliştirildi. Askeri 'Cunta'lar örgütlendi. Nasıl ki Türkiye Toplumunun asker sivil yöneticileri toplumun doğal yöneticileri ve efendileri idiler; kendisine Marksist-Leninist diyenler proletaryanın doğal yöneticisi ve öncüsü oluyorlardı. Bütün sorun zaten öncülüğü ve yöneticiliği tescilli önderlerin nasıl iktidara gelip yukardan aşağı kalkınmayı

18

yapacaklarını bulabilmek oluyordu. Baştan beri bir aydın hareketi özelliği gösteren sol, bütün problemi politik iktidarla sınırlı gördüğünden kitleselleşemedi. Zaten kalabalıkları peşinden sürüklemek, kitlesel bir güce ulaşmak "Bolşeviklik" değildi. Bu olsa olsa küçük burjuva popülizmi olabilirdi. Gerek Sosyalizmi iktidarı ele geçirecek bir öncünün toplumu yukardan aşağı örgütlemesi olarak gördüğü için (böylece tüm problem sadece devlet aygıtının ele geçirilmesi idi) gerekse iktidarın kaynağı, gerçek gücün kaynağı yığınlar (toplumun kendini) görülmediği için kitleler içinde güç olmanın yolları tıkanıyordu. Örgüt problemi de sadece öncünün örgütü sorunu olarak görüldü. Toplumun örgütlenmesi unutuldu. Böylece tarihte belki de ender rastlanan bir örnek olarak, Türkiye'de sağ hareket toplumun belli bir azınlığın yönetimine duyduğu tepkisinin üzerine oturabilme şansını kullanabildi.

Yığınların güçlü mücadele geleneklerinin olmadığı, toplumsal örgütlenmelerin oluşmadığı toplumlarda, devlet örgütlenmesinin güçlü ve yaygın oluşunun doğal bir yan-sıması bu. Bir tarafta bir şeyleri dönüştürmek isteyen aydınlarda her şeyi devlette görme, iktidarı ele geçirmede görme eğilimini geliştirirken öte taraftan yığınlarda da kendine güvensizliği geliştiriyordu. Her şeyi devletten bekleyen, gelişmenin dinamiğini kendinde görmeyen, hiçbir şeyi mücadele ederek kazanmamış (birçok hak ona hep yukardan ihsan edilmiş) bir toplum ve onun bu eğilimlerine paralel, kurtuluşu toplumun hareketliliğinde

görmeyen bir aydınlar ekibi. Toplumun doğal kurtarıcılık rolüne soyunan ama toplum tarafından bir türlü anlaşılılmamaktan şikâyet eden bir ekip.

Sol hareketlerin Marksist düşünceyi de çarpık ve dogmatik kavraması da bu nedenle doğaldı. Sonuçta, her şeyi kendisinde gören, bir şeyin yapılıp yapılmamasının koşulu olarak kendi eylemliliğini şart koşan oto-merkezci bir sol gelenek oluştu. Toplumun dinamiği sınıf mücadelesidir, gelişmenin motoru bizzat çatışmanın kendisidir diyen Marksist düşüncenin aksine, her şeyi kendi varlığı ile açıklayan bu sol hareket, içinde gizli biçimde halka güvensizliğin tohumlarını taşıyordu. Doğal olarak sol kendisinin neyin ürünü olduğuna bakmadan, hangi sosyal dinamiğe oturduğuna bakmadan toplumun kurtarıcısı rolünü üstlendi. Sosyalizmi kurmak görevi bu öncülere

19

verilmişti. Kendileri olmadan bir başkasının bunu yapmasının şansına inanmayan bir azınlık ekip, hep toplumu nasıl kurtaracağını hesaplarını yaptı. Böylece Türkiye'de geleneksel sol, toplumun verili konumunda herhangi bir dönüşüm veya değişimi öngörmeyen, kendisini iktidar adayı bir yönetici güç olarak gören bir perspektife sahip oldu. Yığınlar sadece (onu kurtaracak olan) bu öncü ekibi iktidara getirmek boyutunda hatırlanıyordu. Bu bakışın yöneten-yönetilen ikilemine hiçbir çözüm getirmediği, topluma ve yığınlara burjuva güçlerden farklı bakmadığı ortadadır. Çünkü sınıflı toplumda, başta işçi sınıfı olmak üzere emekçilerin verili konumlarında gerek üretim gerek siyasal düzeylerdeki fonksiyonlarında herhangi bir değişim, dönüşüm öngörülüyordu. Sosyalizm bir öncü, yönetici ekibin işbaşına gelmesiyle ona vereceği bir dizi haklardan ibaretti.

Kıscacası tarihi boyutunda ele alındığında, Türkiye Toplumunun temel probleminin kendi geleceğini kendisinin belirlemesi sorunu olduğu görülecektir. Bir tarafta tüm bir toplumu, yaşantıyı en ince ayrıntısına kadar düzenleme yetkisini, hakkını kendisinde gören, bu hakkı istediği gibi kullanan, bu kullanma sürecinde topluma hiçbir biçimde- baş vurma, ondan onay alma ihtiyacını hissetmeyen bir asker-sivil aydın gelenek, öte yanda kendisini bir sürü gibi yöneten, kişiliksizleştiren ekibe karşı bir türlü açıkça dile gelmeyen, sınırlı bir tavır alış, bir tepki. Ve yine her şeyin hep yukardan, devletten, belli ekiplerin kararlarından geçtiğine inanma; değişimin sırrının toplumda değil iktidarın ele geçirilmesinde ve idari düzenlemelerde yattığını zannetme eğilimi. Bu eğilim, yığınlarda kurtarıcı arama, kendine güvenmemeyi getirirken açıktır ki toplumsal kurtarıcılarını da yaratıyordu. Ve sol hareket tarihi özellikleri nedeniyle bu çatışmada farklı bir öge olmayı yeterince başaramıyordu. Bugün Cunta'nın egemen sınıflar adına tüm bir topluma yaptığı müdahalenin, (kendi konjonktürel sorunları yanı sıra) toplumun bu temel problemini yeniden gündeme getirdiği açıktır. Bu halk kendi geleceğini başkalarının ipoteğine vermemek zorundadır. Geleceği hakkında kararları kendisi vermek zorundadır.

20

Yaşantısının her bir boyutunu kendisi düzenlemek zorundadır. Sosyalizm denen siyasal sisteme ulaşmanın yolu bu kendiliğinden var olduğuna inandığımız eğilimlerin bilince çıkartılması, eylemliliğe dönüştürülmesidir. Eğer Sosyalizm herhangi bir aydının, ekibin kafasında hayal ettiği bir şey değilse, tarihsel bir gerçeklikse bunun kökleri bizde güçlü biçimde vardır. Dolayısıyla hedeflediğimiz düzeni elde etmenin yolu öncülerin iktidarı hangi araç ve yöntemlerle ele geçireceğinden çok daha fazla bu tarihsel-toplumsal gerçeklikte yatıyor. Devrimcilerin, sosyalistlerin görevi, çıkışı ve çözümünü kurtuluşu kendilerinde gören değil,

toplumda gören bir perspektif geliştirmeleridir. Topluma kendi taşıdığı gücün anlamı verilebilmeli ve bu kendiliğinden var olan eğilim, bilinçli bir eylemliliğe dönüştürülebilmelidir.

Tarihimizde çeşitli evrelerde farklı içeriklerde yaşanmış olsa da bu temel problemin değişmediğine inanıyoruz. Kendisini kurtaracaklardan kurtulması zorunlu olan bir toplum, tarih boyunca geleceği hep belli ekiplerce vesayet altına alınmış, geleceği ipoteklenmiş, belirlenmiş bir toplum bugün bundan kurtulmak zorundadır. Bu toplum herhangi bir kurtarıcıya ihtiyaç duymamalıdır. Bu toplum kendi kendisini kurtarabilir, kurtarmak zorundadır. Yaşantısının her bir boyutunda kendi geleceğini kendisinin belirleyeceği güçlü örgütlenmeler yaratmak zorundadır.

Tüm bunlar açık ki bir rejim tartışmasıdır. Nasıl bir düzen istendiğinin, nasıl bir insan ilişkisinin, ilişkiler sistemi istendiğinin tartışmasıdır. Ve bu sistem tartışmasını Cunta açmıştır. Bugün siyasal boyutunda demokrasi ekseninde ortaya çıkan tartışmanın burada takılıp kalmayacağını görerek tüm bir yaşantının tartışılmasına yöneltebilmeliyiz. Bu arayış, tüm bir yaşantının eylemlilik ve mücadele sürecinde dönüştürülmesi perspektifi ile ele alınmak zorundadır. Bu potansiyel bir toplumsal devrim potansiyelidir. Ancak tüm düzeyleri kapsayan toplumsal bir hareketlilik ile başarılabilir. Sorunu salt siyasal düzeyle sınırlamak, demokrasi sorunu ile ele almak bu arayışı daraltır. Ona oldukça sınırlı bir yaklaşım sunar. Sosyalizmi ve dönüşümü salt iktidara ilişkin bir sorun olarak ele almak anlamına gelecek olan bu bakış mutlaka aşılmalıdır.

21

DEVİRİMCİ-DÖNÜŞÜMCÜ, MİLİTAN BİR HAREKET YARATMA SORUNU

Belki de yeteri açıklıkta ifade edemediğimiz Türkiye Toplumunun bu temel problemini kavramak, yaratıcı özelliklerini açığa çıkarmak, var olan dinamiklerinin özgürce gelişmesini sağlamak, kendisine yönelmesi gereken hedeflerini göstermek devrimcilerin önemli bir görevi. Bunun yolu ise toplumun tarihi özellikleri, eğilimleri ile güçlü bağlar kurabilmektir. Bu nedenle diyoruz ki: Toplumda sosyal bir gerçekliği olan ona kök salmış, dönüştürmeyi odağına koymuş militan bir devrimci hareket yaratmak görevi bizlerin önünde duruyor. Yakın geçmişimize de böylesi bir hareketi yaratmanın ihtiyaçları açısından baktığımızda oldukça önemli ipuçları görebilmekteyiz.

Türkiye tarihinin 60 yılında sol hareketler ilk defa 75-80 döneminde alabildiğince kiteselleşebildiler. Büyük ölçüde artan faşist saldırılar ve bunun yarattığı savunma eğilimleri ile "umut" CHP'nin yarattığı umutsuzluk bu kiteselleşmede önemli bir rol oynadı. Sol hareketler bilinen olumsuzlukları nedeniyle de bu potansiyeli hedeflemesi gereken yere yönelmediler. Bugün bu kiteselleşmede solun kendinde yatan özelliklerinden çok daha fazla toplumdaki eğilimlerin önemli bir rol oynadığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Sol hareketler 75-80 döneminde elde ettikleri şansı yeniden yakalayabilecekler midir? Bu noktadan sorunu ele aldığımızda özellikle hareketimizin kiteselleşmesinde, halk hareketine dönüşmesinde bu şansı yeniden elde edebilmemizi sağlayacak önemli ayırıcı özellikler görmekteyiz. Türkiye solu büyük ölçüde kendinde yatan olumlu özelliklerden dolayı değil, konjonktürel nedenlerle kiteselleşti. 75-80 döneminin özgül koşulları toplumun tarihsel eğilimleriyle bağ kurma şansı olmayan bir solu bir evrede yan yana getirdi. Bugün bu şansın yeniden kullanılmasının önündeki en önemli engel, sorunun bir demokrasi sorunu olarak doğrudan gündeme gelmesidir. Çünkü geleneksel sol demokrasi programı, anlayışı itibarıyla oldukça şanssız bir konumdadır. Kendi geleceğini her boyutta kendisi tayin etmek isteyen bir topluma karşı, ona kendini sadece yeni bir yönetici kadro olarak sunan bir demokrasi

perspektifinden başka bir şeye sahip değildir. Gerek örgüt içi gerek örgütler arası ilişkiler gerekse toplumla, halkla ilişkilerde bu

22

olumsuz perspektifin sayısız örnekleri verilmiştir. (Bu konuda D.Y. s30 Halk saflarında nasıl bir demokrasi? yazısı tekrar tekrar okunmalıdır.)

Devrimci Yol hareketinin 75-80 döneminde hızlı gelişmesine bakıldığında ana nedenin (onu diğer geleneksel soldan ayıran) ayırıcı özelliklerinde yattığı gözlenir. Ve bugün bizi yeniden var edebilmenin koşulları bu ayırıcı özelliklerimizi bilince çıkarmaktan, onu bir eylemliliğe dönüştürmekten geçiyor. Nedir bu ayırıcı özellikler? Geçmişte Devrimci Yol'u diğer guruplardan farklı kılan onu Fatsa'lara götüren, kiteselleştiren; bizleri de yeniden sınıflar mücadelesine sokacak olan ayırım çizgileri nelerdir?

Ana nedeni kökleri 1970'lerde THKP-C ile atılan bir gelenekte yattığına inanıyoruz. Bu geleneğin ana kaynağını topluma, halka, mücadeleye, örgütlenmeye farklı bir bakış oluşturuyor. Marksizm'in faklı bir yorumu oluşturuyor. THKP-C ile başlayan geleneksel soldan ayrı olan özellikler; farklı siyasal-toplumsal sistemin hedeflenmesi anlamına geliyor. Başlangıçta ilk çıkış yıllarında bu denli net ve açık olmasa bile, kendisini bu içerik ve biçimde tanımlamasa bile THKP-C hareketinin ortaya çıkış koşulları, kullandığı araçlar, geliştirdiği örgütlenmelerin anlamı buydu. Çünkü bilinçle ifade edilmiyor bile olsa, hedeflenen toplumsal düzenin, insan ilişkilerinin içeriği bu günkü eylemliliğimizi, kullandığımız araçlarımızı belirler. THKP-C ve Devrimci Yol geleneğine bu noktadan baktığımızda onun kitlelerin eylemliliğini ve bu eylemliliğin ürünü olan örgütlenmeleri esas aldığını görürüz. Çünkü hedef kitlelerin doğrudan yönetici oldukları, yöneten-yönetilen ikilemini ortadan kaldırmayı hedefleyen bir toplumsal düzendir. Devrimci Yol kendisinin değil kitlelerin yönetici olduğu, kitlelerin verili konumunda bugünden değişikliği ve dönüşümü savunan bir perspektife sahiptir. Kendi örgütlenmesi değil, kitlelerin örgütlenmesi esastır. Mücadele sürecinde oluşmamış, beli bir mücadelenin ürünü olmayan, kitlelerin mücadelede yarattıkları örgütlenmelerle bağları kurulmamış bir örgütlenme

23

anlayışına sahip değildir. Çünkü hedeflediği şey yığınların verili konumunda bugünden başlayan bir dönüşümü gerçekleştirmektir. Onlara sınıflı toplumca yüklenmiş iktisadi, siyasi, kültürel fonksiyonları parçalamaktır. O halde esas olan bugünden kitlelerin verili konumlarını dönüştüren bir eylemliliği geliştirmektir. Bu da hayatın bütün alanlarını ve bu alanlardaki eylemlilikleri ve örgütlenmeleri kapsayan bir perspektiftir. Devrimci Yol açısından salt kendisinin örgütlenmesi diye, salt kadro örgütlenmesi diye bir sorun yoktur. Kendi örgütlenmesini bir mücadelenin, eylemliliğin ürünü olarak görür. Halkın eylemliliği ve örgütlülüğü ile birlikte süreçte oluşacak bir şeydir devrimci örgütlenme. Kendisi bir yönetici ekip, kitlelerce işbaşına getirilecek, sosyalizmi kuracak bir güç değil, yönlendirici bir eğilimdir, bir yönelimdir. Dolayısıyla ihtiyaçları toplumun ihtiyaçları olan sorular sormak durumundadır. Kendi verili konumundan değil toplumun verili konumundan hareket eder. Dolayısıyla toplumun bugünkü durumuna bakar. Hareket noktası gelinen somuttur ve o somutun dönüştürülmesidir. Devrimci örgüt ancak bu dönüştürme mücadelesinin örgütü olabilir. Devrimci Yol mantığında örgüt kurmak, oluşturmak birinci sorunu teşkil etmez. Sosyal hayatın kendisini dönüştürecek, farklı alanlardaki dönüşüm eylemliliğinin ortak politikalarını geliştirmek esastır. Çünkü yarının iktidarını, toplumunu kuracak olan kitlelerin kendisidir ve bugünkü eylemlilik sürecinde bugünkü örgütlenmelerde oluşmaya başlar.

Bugünkü sistemde, egemen sınıfların yönetemez duruma girmeleri salt bir siyasal kriz anlamına gelmez. Sistemin tüm boyutlarını saran bir tıkanma gözlenir. Bir devrimci hareket, toplum sistemin kendisini yeniden üretme krizi çektiği noktada, bunu tüm boyutlarda karşılayacak alternatifler geliştirirse başarılı olur. Halkın eylemlilikte ve mücadelede geliştireceği alternatifler sistemi tüm boyutlarda, başka düzeyde yeniden üretebilirse toplumsal bir devrimden söz edilebilir. Salt siyasal alana daraltılmış bir eylemliliğin çıkışı sunamayacağı 12 Eylül deneyi ile de yaşandı. Dönüşüm tüm bir topluma, onun tüm boyutlarına yayılabilirse verili konumlarında köklü dönüşümler gerçekleştirebilir. Devrimci Yol hareketinin geçmişi de bu açıdan ele alınabilmeli ve eleştirilmelidir. Bugün ancak bu konumda bir hareket yaratarak Türkiye Toplumunun

24

temel problemlerine doğru cevaplar verileceği bilinebilmeli. Dolayısıyla Devrimci Yol'dan alınacak ve geliştirilecek olan şey onun yöntemidir. Topluma, halka, mücadeleye farklı bakışıdır, (hedeflediği, geleneksel soldan farklı) toplumsal düzen anlayışıdır. Halkı, kitlelerin kendi kendini yönetmesini, kitle mücadelesini ve bu mücadelenin örgütlenmelerini esas almasıdır. Bu klasik soldan güç ve iktidar problemine farklı bir bakıştır. Klasik sol iktidarın kaynağını devlet olarak gördüğü için sorun bir güç oluşturmak ve iktidara gelmektir. Bu bakışta tüm problem iktidarı ele geçirmenin stratejisi ve taktiği ile ilgilidir. Yığınların konumlarında köklü bir dönüşüm öngörülmez. Bütün sorun yığınları yönetecek bir gücün nasıl oluşturulacağı ve ona sunulacak bu gücün onun tarafından seçilmesinin nasıl sağlanacağıdır. Yığınları yönetmeyi hedefleyen, kendisini onu kurtaracak bir güç olarak sunan bu bakışın sıradan bir burjuva politikasından yığınlara bakış itibarıyla herhangi bir farkı yoktur. Kitleler gerek burjuva politikasında gerek klasik sol bakışta aynı görevle yükümlüdürler: Kendisini yöneteni tayin etmek...

Oysa Devrimci Yol iktidarın kaynağını toplumun kendisi olarak görür. Toplumun kendi iktidarını kurması ise bunu sağlayacak örgütlenmelerini yaratması demektir. Sorun topluma dışardan bir güç olarak gitmek değil, esas gücün toplumun kendisi olduğunu göstermektir. Halk kurtarılacak ve yönetilecek değil kendi kendisini kurtaracak bir güçtür. Dolayısıyla kiteselleşme, yığınsallaşma kendimizin kiteselleşmesi değildir. Halkın mücadelesinin örgütlenmelerini iktidarı ele geçirmeye yönelik yaygınlaşması ve kiteselleşmesidir. Bizler yönetici değil halkın kendi egemenliğini yaratacağı sürecin yönlendiricileri olabiliriz.

Hareketimizin 75-80 döneminde çeşitli politik dönemeçlerde önerdiği somut politikalarda bu fark çok açık görülür. 1979 seçimlerinde boykot politikasını önerirken asıl önemli olan topluma sunulan alternatifti. Tüm guruplar (boykotu savunan veya seçimlere katılan) kendilerini topluma bir alternatif olarak sunarlarken, çıkışın kendilerinde olduğunu çözümün kendi örgütlerine gelmek olduğu savunulurken Devrimci Yol aksini yaptı. Kitlelere, topluma kendisini değil kitlelerin mücadele içinde oluşturdukları kendi örgütlenmelerini alternatif olarak gösterdi. Çıkışın kendi mücadele ve örgütlenmelerinde olduğunu söyledi.

25

Yine partileşme sürecine ilişkin söylenenler de bu çerçevede ele alınmalıdır. Kendi örgütlenmesi, parti haline dönüşmesi bir sürece yayılmış, halkın kendi örgütlenmesinin temel alındığı, halk örgütlenmelerinin yaratıldığı bir sürece bağlı kalınmıştır. Burada önemli olan, kendi örgütlenmesi ile kitle örgütlülükleri arasında kurduğu diyalektik bağlıdır. Ve pratikte oluşan Devrimci Yolcu olma kriteridir. Devrimci Yolcu olmanın şartı herhangi bir örgüte üye olmak değildir. Esas olan iş yapmaktır. İş yapan, mücadele eden (savunulan

politikalar doğrultusunda faaliyet gösteren) herkes kendisini Devrimci Yolcu olarak tanımlayabiliyordu. Bu nedenle kadro ve kitleler arasındaki ayırım çizgileri kesin ve net değildir. Devrimci Yolcu olmak belli işleri yapmayı şart koştuğu için bu kaçınılmaz bir sorumluluk anlayışını geliştirmektedir. Böylece sadece verilen emirleri yapmakla sınırlı olmayan, bir kere Devrimci Yol'cu olduktan sonra kendi verili konumunda belli değişiklikleri yapmayı şart koşan bir ilişki zemininin koşulları oluşuyordu. Bu aslında teorik olarak savunulan katılımcılığın bir örgütte hayat bulmasından başka bir şey değildi. Herhangi bir eylemin yapılmadan önce yapılacak insanların tümü ile tartışılması, ancak tartışma sonucunda ortak bir onay, irade yaratılırsa işin yapılması, hiyerarşinin, örgüt içi ilişkinin alışlagelmiş mantığının dışında ele alınmasının göstergeleridir. “Bir hareket yaratıcı, özgür insanların kendi bilinçli iradi katılımlarıyla yaratılır” düşüncesinin pratik şekillenmesinden başka bir anlama gelmiyordu bu. Böylece düşünme ve tartışma özgürlüğü, bu özgürlüğün herhangi katı kurallara ve disipline bağlanmaması ama işin, eylemin kendi yarattığı, mücadelenin doğal disiplininin sınırlarını tayin ettiği bir ilişki biçimi geliyordu. Böylece iş ve işin örgütlenmesini öne çıkaran insanları önceden gerçeklikle bağları kopuk katı kurallara ve disiplinlere göre şekillenmeyen hareketli ve canlı yapılanma oluşabiliyordu. Hareketin bir işin, eylemliliğinin üzerine oturması ona ciddi bir canlılık öğesi kazandırıyor.

Bugün TKP'li denince belli normları olan, belli davranış biçimleri olan insan akla gelir. Çantalı, kravatlı, örgüt tarafından bir göreve atanmış bir bürokrat akla gelir. Kitlelerin dışında onu belki yönetmek hakkını kendinde gören, kendisine ayrıcalıklar tanıyan yönetici insan

26

tipi gözler önüne gelir. Devrimci Yolcu diye birisini tahrif etmede yukarda saydığımız, tartışan ikna olunca iş yapan, bağları siyasal olan insan tipinin yanı sıra bir hareketlilik bir canlılık akla gelir. Sıradan biri olma özelliği, kitlelerin günlük problemleri içinde bugünden onu eleştirerek dönüştürmeye çalışan sürekli canlı bir davranış tarzı akla gelir. Daima dışında yaşadığı gerçekliği kendisine benzetmeye çalışan değil, onu kavramaya; bir dogmayı değil, işi eylemi başlangıç noktası alan bir davranış biçimidir bu. Dolayısıyla uluslararası bir merkezden, teorik amentü kalıplarından değil canlı hayattan işe başlar. Bugün tüm bu ve benzeri özelliklerin artırılması mümkündür. Açık ki bazı şeyleri abartarak anlatıyoruz. (Pratikte bunların tersi şeyler de yaşanmış olabilir.) Ama bizim anlatmak istediğimiz, bir başka davranış biçiminin, bir başka ilişki biçiminin güçlü öğelerinin atılmış olduğudur. THKP-C, Devrimci Yol geleneğinde belli ruh halinin belli bir eğilimin şekillendiği ve ortaya çıktığıdır.

Elbette bunların çoğu belki de bilinçle tercih edilmiş, özel olarak aranıp bulunmuş şeyler değildi. Belki bir devrimci hareketi farklı bir hareket yapacak tüm bu özelliklerin üzerinde yoğun çatışma ortamı nedeniyle fazlaca düşünmeye vakit bile olmadı. Çok yoğun baskılanmalar altında son derece sınırlı ipuçları pratiğin içinde çıktı. Bunları bugün bizler biraz da kendimizi, zorlayarak bilince çıkarmaya çalışıyoruz. Çünkü devrimci hareketin onu diğer guruplardan ayıran bu özelliklerinin, topluma bakışının sistemleşmesi, adının konması ve bilince çıkartılması devrimci bir hareketin yaratılmasının en önemli koşulunu oluşturuyor.

Hislerin, bu ayırıcı özelliklerini asla bir form, belirli bir şekil haline dönüştürmeyi düşünmüyoruz. Bunları kalıplamak ağırlıkla hareketimizde var olduğunu söylediğimiz davranış özgürlüğünü, çeşitliliğini, rahatlığını sınırlar. İnsanların birey olarak fonksiyonlarını artıran, onları yaratıcı ve katılımcı yapan bu anlayışın geliştirilmesini onun bir kalıba sokulmamasını savunuyoruz.

Bir devrimci hareket yaratmanın sorunları buralardan ele aldığımızda, yeni bir geleneğin sistemleştirilmesi olarak soruna bakıldığında bugünkü var olan konumuz nasıl ele alınacak, neler söylenecektir?

27

Tüm bu tartışmalarımızın, devrimci hareketin mantığını ve yöntemini kavramayı sorunun temeline koyuşumuzun birinci doğrudan sonucu; Toplum, halkı, onun mücadelesini başlangıç noktası almaktır. Değişecek ve dönüşecek toplumdur, onun süreçteki eylemliliğidir. Dolayısıyla odağına bizi koyan, ihtiyaçlarını bizim ihtiyaçlarımıza göre koyan bir perspektiften uzak olmalıyız. Dolayısıyla bugün devre dışı kalmış, mücadelenin ve halkın örgütlenmelerinin dışına düşmüş kendi örgütlülüğümüzü kalkış noktası yapamayız. Toplumun bugünkü geldiği yer, sınıflar mücadelesinin bugünkü sürdürülüşü, halkın ihtiyaçları, eğilimleri ve yönelimleri bizlerin kalkış noktamızdır.

Bugün bizlerin somut görünümü nedir? Geçmiş mücadelenin, bir başka gerçekliğin, politik ortamın ürünü olarak var olan, politik mücadelenin belli bir şekline, belli bir yürütülüşüne bağlı şekillenmiş tek tük örgütsel ilişkiler görünümündeyiz. Bu ilişkiler genel Devrimci Yol tabanı ile kıyaslandığında son derece sınırlı bir azınlığı oluşturmaktadır. Bu ilişkilerin belli bir ortak politik hattı yoktur. Örgütsel bütünlük arz etmiyorlar. Onunda ötesinde bugünkü konumlarıyla siyasal zemin, sosyal gerçekliğin dışındalar; deyim yerindeyse marjinal ve devre dışındalar. Hareketin merkezi darbeler yemesiyle ortaya çıkan bu tablo giderek çarpıcı ve gözle görülür hale geliyor. Herkesi politikaları olan, bu doğrultuda halkla bağları olan belli bir pratik eylemlilik içinde olan bir hareket görünümü arz etmiyoruz. Asıl sorun Türkiye sosyal gerçekliğinde var olabilmektir. Toplumun bugünkü ihtiyaçları ve eğilimleri doğrultusunda onun örgütlenmesini sağlayabilmektir. Bu ise kalan ilişkileri bir araya getirmekten çok öte bir şeydir. Devrimci bir hareket yaratmak kalan örgütsel ilişkilerin bir araya getirilmesi düzeyine indirgenemez. Sorunu salt bir örgütü yeniden kurmak, Devrimci Yol'un kalan ilişkilerini toplamak olarak koymak ciddi bir yanılgıdır. Bu ilişkiler dışında yaşanan gerçekliği kavramadıkça, ona açılmadıkça, onun içinde birer unsur haline gelmedikçe eriyip yok olurlar. Önümüzdeki dönemin devrimci mücadelesi geride kalan ilişkilerin sınıflar mücadelesinin nesnel gelişiminden bağımsız biçimde bütünüyle bu ilişkilerin kendi öznel durumlarına göre ayarlanamaz. Bu ilişkilerin kendi durumlarına denk düşen bir çizgi devrimci mücadele çizgisi

28

olarak görülemez. Devrimci Yol hareketi kendisini halkın eylemliliği ve örgütlüğünde bir hareket olarak görmüşse bugün de ana sorun toplumun örgütlenmesinde, eylemliliğinde yeniden güç olmaktır. Devrimciler olarak ana görevimizi, halkın çeşitli kesimlerine, (onların kendi mücadeleleri üzerine oturan, bu mücadelenin ürünü olan ve aynı zamanda onu geliştirecek olan) örgütlenmeler ve bunu sağlayacak politikalar önermek olarak görmeliyiz. Salt harekettten insanların örgütlenmesi anlayışı Devrimci Yol'a ait olamaz. Mücadelenin, eylemliliğin örgütlenmesi esastır. Mücadelede öne çıkmış unsurların dönüştürme eylemini yönlendirmeleri için bir ihtiyaçtır örgüt. Hayattan kopuk; hiçbir eylemliliği, hiçbir fonksiyonu olmayan insanların bir araya gelmeleri, gerçekliğe kendisini dayatacakları bürokratik yapıları oluşturur. Dolayısıyla bizim örgüt problemimiz, kalan insanlar topluluğunun eylemden, toplumdaki kopuk bir araya getirilmesi olamaz. Yeniden topluma, halka, onun bugünkü gerçekliğine dönmek, oralarda onlarla birlikte örgütlenmek gerekir. Yığınların mücadelesi ve örgütlenmesinde yönlendirici olanların bir araya süreçte gelmeleriyle oluşur devrimci

örgüt. Dolayısıyla dönem dışımızdaki gerçekliğin kavranması dönemidir. Kalan yapıların, insanların önüne pratik görevler koyarak dönem aşılmaz. Bugün kalan yapıların önüne pratik görevler koyarak dönemin görevlerini çökeceğimizi zannetmek ACİLCİLİKTİR. Gelişmeye iradi müdahalede bulunuyoruz diyerek aşırı sübjektivizme düşmektir. Çünkü bir insanın, bir gurubun iradi müdahalesi ile toplumsal bir irade çok farklı şeylerdir. Bizler bugün sınıflar mücadelesinde halkın eylemliliğinde ve örgütlenmelerinde herhangi bir iradeyi temsil etmiyoruz. Bizim irademiz, bugün toplumda çatışan güçlerin, tarafların iradelerinin dışındadır. Bu yapıların önüne görevler koymayı temel kalkış noktası yapmak, her şeyin dışımızda geliştiğini, gelişmenin dışına düştüğümüzü görmemektir.

29

Bugün çatışmanın ana eksenini Cunta ile **biz değiliz**. Cunta bir taraf biz bir taraf değiliz. Bu sınıf çatışmasının objektif gerçekliği ise, her şeyi kendi önümüze koyacağımız görevlerde, çözümü kendi yapacaklarımızda görmek aşırı sübjektif bir bakıştır.

Cunta ile bizleri karşı karşıya getiren değil, Cunta ile toplumu karşı karşıya getiren politikalar geliştirilmelidir. Halkın seyirci olduğu iki ayrı güç arasındaki bir çatışmada kazanan daima egemenler olmuştur. Yapılacaklar halkın ilk iradan eylemliliklerinde yer alabilmektir. En basit hoşnutsuzlukların kendi sorunları etrafında örgütlenmesi teşvik edilmelidir. Bu gidiş bir örgüt adına olmamalıdır. Eylemin, hoşnutsuzluğun kendisi örgütlenmeye çalışılmalıdır. Çok basit sıradan şeylerle başlanmalı, kesimlerin ve tabakaların çok yönlü örgütlenmeleri sağlanmalıdır. Kendimizin toplumdaki ayrı örgütlenmesini değil, toplumun kendisinin örgütlenmesini öneriyoruz. Halkın kendi kendine güvenini geliştirecek, ona kendisinin birçok şeyi yapma gücüne sahip olduğunu hatırlatacak basit ama anlamlı şeyler geliştirilebilmelidir. İçinde yaşanan bunalımlı ortamdan çıkışın ancak halkın kendi eylemliliğinde, örgütlenmesinde olduğunu halka kavratacak, dışardan gelecek güçlerin, kurtarıcılarının yaratacakları çok şey olmayacağını gösterebilecek, çözümün onun kendi güçlü kollarında olduğunu kavratacak bir çizgiyi öneriyoruz. Bu da bugün çok sınırlı, yetersiz olan ama ciddi dinamikler taşıyan tepki potansiyelinin içinde yer almak onu geliştirmektir. Sınırlı, açığa çıkmamış, kendisini tanımlayamamış toplumun kişiliğini, benliğini arama çabasının en ilkel biçimlerinde olabilmektir. Onu tüm bir yaşantıyı kapsayacak, daha kapsamlı sorular sormasını sağlayacak düzeyde geliştirebilmektir. Dolayısıyla toplumdaki bu eğilimlerle var olma, onunla gelişme, onu dönüştürme, onunla dönüşme bizim perspektifimizdir. Politikalarımızı içe dönük, bizim ihtiyaçlarımıza göre değil, dışa yönelik toplumun ihtiyaçlarına göre oluşturmalıyız.

30

Burada önemle dikkate alınması gereken bir konu da meşruluk problemidir. Egemen sınıfların, devrimcilerin kendi eylemlerini, örgütlerini gayri meşru ilan ettiği bir dönemden geçiyoruz. Halkla, halkın mücadelesi ile devrimciler arasında ciddi bir ayırımın yapılmaya çalışıldığını gözlüyoruz. Devrimciler birtakım amaçlar için bir araya gelen, bu amaç doğrultusunda her türlü araca baş vuran, huzursuzluk, terör yaratan unsurlar olarak tanıtılıyor. Egemen sınıfların bu politikalarına karşı çıkılmalıdır. Halka, onun mücadelesi ve örgütlenmesi ile devrimci örgütlenmeler arasındaki ayırımın sahteliği anlatılmalıdır. Devrimcilerin halkın eylemliliği ve örgütlülüğü demek olduğu, bu anlamda meşru bir güç oldukları anlatılmalıdır. Dolayısıyla politikalarımız bizi yalnızlaştırmaya, toplumdaki uzak tutmaya hizmet etmemelidir. Topluma yayılabilme orada meşru bir güç olma

başarılabilmelidir. Ancak bu bütünlük sağlanırsa devrimcilerin halktan kopuk teröristler olduğu imajı ortadan kaldırılabilir, terör ideolojisinin üstesinden gelinebilir.

Bu tür politikalar özellikle kırsal alandaki arkadaşlar için daha da önemlidir. Onlar bugünkü gerçekliğin, bugünkü eylemliliğin ürünü değiller. Halkla, onun bugünkü mücadelesi ile güçlü bağlara sahip değiller. Ve bu anlamda onların iradesini temsil etmiyorlar. Sınıf mücadelesinin oldukça sertleştiği, keskinleştiği bir dönemin, bir başka dönemin ürünüdürler ve bugünkü gerçeklik açısından fazla "sivri" bir görünüm arz ediyorlar. Kırsal kesimde ve daha da önemlisi Türkiye genelinde sınıflar mücadelesi oldukça başka zeminde, başka eksenlerde geliyor. Hayatın ve bugünkü sınıf mücadelesi gerçekliğinin dışında kalmış bu ilişkiler cuntanın karşısında doğrudan boy hedefi oluşturuyorlar. Halkın seyirci kaldığı, onun mücadelesi ile bağları kurulmamış bir çatışma ortamı söz konusu oluyor. Dolayısıyla bugün kırsal alandaki varlığımız döneme uygun bir hale getirilebilmeli, köylülüğün, toplumun genel problemleri içinde kendini yeniden tanımlayabilmelidir. Eski örgütsel, askeri ve politik var oluş şekli ile oralarda yaşam sürdürmenin zorlanacağı açıktır. Ülke çapında genel bir hareketliliğin merkezi politikalar doğrultusunda

31

halka kök salmış örgütlülüğün olmadığı bugünkü boyutta arkadaşlar kendilerini mücadele sürdüren, politikalar üreten bir örgüt olarak görmek ve göstermekten çok daha fazla yaşamak zorunda olan, yeni döneme uymak zorunda olan insan toplulukları olarak görmek zorundadırlar.

1983 HAZİRAN'I - ELEŞTİRİ-ÖZELEŞTİRİ SÜRECİ

Bugün gelinen noktada toparlanma süreci diye adlandırdığımız 1981 ile başlayan yenilgi sonrası döneme müdahale pratiğimizi de bu açıardan eleştiriyoruz. (Diğer mektupta bu eleştiri noktaları olduğu için burada kısa geçeceğiz.)

Bu konuda birinci olarak, esas olanın bugünün sorunlarına çözüm getirmek olduğuna inandığımızın bilinmesidir. Dolayısıyla durulan bir yerden bir geçmiş yargılaması söz konusu değil. Bugünü açmayan, bugünün görevlerine çözüm getirmeyen bir bakışın geçmişi eleştirebilmesi zordur. Geçmiş bir siyasal pratikse o ancak bir başka siyasal pratikte eleştirilebilir. Bu nedenle içinde yaşadığımız yenilgi sonrası olumsuzluklarımızın ancak bir süreçte aşılabileceğini zannediyoruz. Bu anlamda kendi eleştirimizi sürece yaymış bulunuyoruz. Kendimize yönelttiğimiz eleştirileri şu biçimde özetlemek mümkün:

Yenilgi, örgütsel, politik bir olgu idi. Bir tek devrimci hareketimizin, örgütümüzün yenilmesi, dağılması değil, bir bütün olarak halkın eylemliliğinin yenilgisi idi. Sınıf mücadelesinde bir dönemin kapanması, yeni bir dönemin açılması anlamına geliyordu. Türkiye rejiminin karakteri, halkın mücadele eğilimi, bu mücadelenin örgütlülükleri, genel olarak solun özel olarak bizim durumumuz, halkla, eylemlilikle bağlarımız itibariyle eskisinden tümüyle değişik bir dönemdi. Türkiye tarihinde bir sayfanın kapanması anlamına geliyordu. Oysa bizler yenilgiyi bu denli güçlü bir politik ve tarihsel bir olgu olarak değerlendiremedik. Halkın, bütün bir toplumun yenilgisi olarak göremedik. Sorunu sadece kendimizle sınırlı bir çerçevede ele aldık. Her ne kadar dönemi aşmada çeşitli teorik açılımlar sunmaya çalıştıysak ta pratiğimiz çok farklı oldu. Pratikte yenilgiyi iadece basit bir örgütsel darbe olarak ele alan bir çizgi izledik. Adını koymamış olmamıza rağmen, bu anlamda teorik tespitler yapmamış olmamıza rağmen kalman yerden devam etme anlamına gelecek bir

pratiğe girildi. Pratiğimize egemen olan şey lafta söylediğimizden farklı idi. "Hareketin toparlanması basitçe kalan ilişkilerin bir araya getiril

32

mesi değildir" dedi isek te başka bir şey de yapmadık. Kopan filim şeridi düzeltilecekti, görevlerimiz zaten tespit edilmişti, bu görevlerin yerine getirilmesine çalışılacaktı. Her şey örgütsel hata ve zaafaların düzeltilmesin bağlı idi. Yenilgi bizim, örgütsel eksikliklerimiz nedeniyle meydana gelmişti. O halde hemen bu eksiklikleri giderme yolunda çalışmalara başlanmalıydı. Bu düşünce hem odağa sadece bizi koyduğu için yanlıştı, hem de zaten önüne görevler koyan "Biz", eski "Biz" değildi. Ne bir mücadeleyi temsil ediyor, nede herhangi bir politika doğrultusunda halkı eylemliliğe sokabiliyorduk. Böylece eskinin basitçe bir devamı biçiminde, bizim sübjektif niyetimizin ürünü bir dizi zorlamalara girdik. Dışımıza örgütü yeniden kurduğumuz ve bunun tamamlandığı havasını verdik, askeri örgütlenmelere girdik, cepheler kurduk. Hareketimizin yapamadığına inandığımız ne kadar şey varsa, bunun on yıllara yayılmış görevler olduğunu kavramadan, hepsini birkaç ayda yapmaya kalktık. Devam eden bir hareketin sorunları ile uğraştığımızı inanıyorduk. Tabii ki her şey devam ediyorsa toparlanma ağırlıklı bizim idari toparlanmamızdı. Siyasi hat sonra geliyordu. Bu tablonun yarattığı kaos ve karmaşanın sonuçlarını bugün de yaşıyoruz. (Pratikte olumsuzlukların görülmesi ile haziran ayında açık bir tartışma başlatıldı. Bugün bu tartışma başka biçimlerde de olsa sürmektedir. Başlangıçtaki mantığımızdan farklı bir mantıkla hareket etmeye, pratiğimizi buna uygun dönüştürmeye çalışıyoruz. Bugün birçok sorun da ya arkadaşlarımızın bu mantıksal dönüşü kavrayamamalarından ya da ille yaptıklarımızın doğruluğuna inanmalarından kaynaklanıyor. Haziran'daki tartışma örgüt konusunda idi. Bizler, sosyal gerçekliğin dışında, mücadelenin dışında, salt kendimizi bir araya getirip buna örgüt demeyi veya irademiz dışında örgüt olarak görülmesini doğru bulmadık. Hayattan kopuk örgüt olamazdı. Devrimci Yol'un bugünkü problemi kalan ilişkileri basitçe bir araya getirip topluma örgüt diye dayatmakta görülemezdi.)

•

Bugün bir dönem kapanmıştır. Artık görülmek zorundadır ki hayat, mücadele bir başka zeminde sürmektedir. Politikalar, araçlar buna göre yeniden düzenlenmek zorundadır. Bizler bu zeminde yer almak istiyorsak, bugünü, toplumun ana yönelimlerini kavramalıyız. Asıl problemimiz, döneme denk düşen, dönemin gerçekliklerinin ürünü ideolojik-politik bir siyasal hat yaratmaktır. Devrimci Yol hareketinin bütünlüğü ancak

33

böylesi bir siyasal hat etrafında yeniden yaratılabilir. Bu ise emekçi sınıf ve tabakalarının bugünkü hareketliliklerinde yer almakla başlayacak bir eylemlilik sürecinin işidir. Geçmişten kalanlar ancak bunu kavrarlarsa yeni dönemin unsuru olurlar. Yeniden bir hareket yaratmak sorunu ile karşı karşıyayız. Devrimci hareketin ideolojik-teorik mirası, onlarca sempatizanı bu konuda olumlu bir malzeme sunmaktadır.

YENİ DÖNEMDE BİZİM İÇİN BAZI İPUÇLARI

Türkiye tarihinin garip bir adeti var. Her on yılda bir her şeye yeniden başlanıyor. Devrimci hareketler açısından da bu böyle. Artık her askeri darbeden sonra yeniden başlamaya alıştık. Bu aynı zamanda devrimci hareketlerin önemli bir zaafı anlamına da geliyor. Sol hareketler genellikle mücadelenin belli bir döneminde, dönemin sınırlı özelliklerinde kendilerini

tanımlayabiliyorlar. Varlıkları ağırlıkla oluşturabildikleri örgütsel yapılar oluyor. Bu örgütsel yapıları tutan, bir araya getiren değerler sisteminin toplumun köklü eğilimleri ile sıkı bağlar oluşturamadığı gözleniyor. Bu nedenle her darbe ile birlikte yerle bir olunuyor, örgütlü yapının kendisinden başka insanları bir arada tutacak güçlü değerler yaratılamadığı için her şeye yeniden başlanmak zorunda kalınıyor. Şimdi yine sol hareketler benzeri bir sorunla karşı karşıyalar. Gelenekselleşmemiş, toplumda maddi bir güç olamamış özellikleriyle yeniden devreye girecekler. Devreye bu her yeni giriş oldukça sancılı ve sıkıntılı oluyor. Zorlanıyor. Ve eski örgütsel yapılar geçmişin sınırlı değerleri üzerine oturdukları için yeni dönemde engel teşkil edebiliyorlar. Oysa kökleşmiş burjuva akımlar açısından veya İslami hareketler açısından sorun bu kadar sancılı değil. Toplumun belli tarihi özellikleri ile güçlü bağlar kurmuş olduklarından dolayı örgütsel yapıları darbe yese, dağılsa bile yeniden örgüt olmak zor olmuyor. Çünkü bir tek politik boyutta ve onun çok sınırlı biçimlerinde var olan akımlar değil. (Örneğin bir İslami hareket açısından bir örgütte toplanmak onun bütününe çok sınırlı bir parçasını oluşturuyor.) Hayatın her bir boyutunda kendisini tanımlayabilen, belli davranış biçimlerine denk düşen hareket özelliği gösteriyorlar. Bu nedenle bir boyuttaki (politik-örgütsel) darbeler fazlaca sarsmıyor bu akımları. Devamlarını sağlamada zorlanmıyorlar.

34

Bizler bugün Devrimci Yol açısından da benzer bir gelenekten söz etmek istiyoruz. Devrimci Yol hareketinin de bir yaşantı biçiminin bütününe kapsayabilecek ölçüde değerler sistemi yaratabildiğine, bu anlamda topluma kök saldığına inanıyoruz veya inanmak istiyoruz. En gelişmiş haliyle Fatsa'da örnekleri görülebilen bu tür bir hareketin kendisini salt politik düzeyle sınırlamadığına inanıyoruz. Dolayısıyla THKP-C ile başlayan bu farklı ruh halinin, davranış biçiminin, anlayışın gelenekselleşmesinden, yeni bir geleneğin yaratılmasından söz ediyoruz. Bu geleneğin yaratılması ise açıktır ki basit bir örgüt probleminin çok ötesindedir ve kitlelerin günlük yaşantısında, eylemliliğinde ve bunun örgütlenmesinde, somutta geliştirilecek ve farkları pratik mücadelede, onun dönüştürülmesinde gösterilebilecek gelecek topluma has ilişki ve değerler anlayışı bütünlüğüdür.

DÜN-BUGÜN-YARIN

Her yeni dönemin başlaması kaçınılmaz olarak her hareketin kendi geçmişi ile tartışmasını gündeme getiriyor. Geçmişin hangi ölçülerde tekrar edileceği, hangi ölçülerde aşılabacağı, yenin ne kadar yeni olduğu ne kadar eski görevlerde değişikliğe yol açtığı hep tartışma konusu olur. Ve daima kendisini aynen devam ettirmek isteyen eğilimleri doğurduğu gibi farklı varyasyonlarda değiştirmek isteyen eğilimlerini de çıkarır. Tabii ki burada önemli olan, aynen devam-değiştirme diyalektiğinin bireylerin isteklerine, subjektif niyetlerine bağlı olmadığıdır. Bu doğrudan istemlerden bağımsız bir maddi gerçekliktir. Asıl sorun bu gerçekliğin kavranıp kavranmamasında yatmaktadır.

Bizler Devrimci Yol hareketinin ancak bir eylemlilik sürecinde, siyasal bir pratikte eleştirilebileceğine ve aşılabileceğine inanıyoruz. Geçmiş hareketin amacının mücadeleyi ve dönüşümü tüm bir topluma yaymak, toplumsal bir dönüşüm gerçekleştirmek olduğuna inanıyoruz. Gerek sınıf mücadelesinin aşırı biçimde politik düzeyle sınırlı keskinleşmesi nedeniyle, gerek halk yığınlarının sosyal-kül- türel alanlarda kendisini açacak, geliştirecek, dönüştürecek örgütlenmeleri geliştirememesi nedeniyle bunun tam anlamıyla

başarılımadığını söylüyoruz. Toplumsal dönüşümü, devrimi hem toplumun tüm kesimlerine yaymak hem de bunu yaşantının bütün boyutlarında gerçekleştirmek...

35

Yapılması gerekenin bu ölçüde kapsamlı bir hareket yaratmak olduğuna inanıyoruz. Bunun yolu, toplumun bugünkü basit sorunlarında yer almaktan, oralarda meşrulaşmaktan geçiyor. Basiti geliştirmek, dönüştürmek, onunla birlikte kendimizi de dönüştürmek... Bu nedenle kalkış noktamız toplumun bugün içinde bulunduğu durumdur.

Politikalar, örgütlenmeler, mücadele biçimleri toplumun ihtiyaçlarına göre tespit edilmelidir. Bugünün politikaları geçmişten çıkartılamaz. Bugünün politik görevleri geçmişin politik görevleri olarak görülemez.

Bugün en önemli yanlış düşünce, bu dönem değişikliğinin tarihsel anlamını kavrayamamaktan kaynaklanıyor. Her şeyin basitçe devam ettiği zannedilerek, devam eden bir hareketten ve bu hareketin görevlerinden söz ediliyor. Oysa bugün içeriği belirlenmiş, sınırları sınıf mücadelesi gerçekliğince çizilmiş bütünlüklü bir "Biz" diye bir şey henüz yeterince oluşmuş değildir. Bu nedenle hem dışımızdaki gerçeklik hem de biz değiştığımız için, eski "Biz" olmadığımız için, görevlerimizin neler olduğunu Devrimci Yol dergilerinden çıkartamayız.

Dogmatizm önemli bir sapmadır. Bugünün görevlerini tarihe bakarak, bugünü tarihten benzetmeler bularak çözmeye çalışır. Bu hastalık bizde hareketin bir başka dönem için tespit ettiği politikaları aynen savunmak şeklinde ortaya çıkıyor. Bugünün gerçekliğini analiz etmek yerine, söylenenlerin geçmişle ne kadar çelişip çelişmediğine bakmakta kendini gösteriyor. Geçmiş yazılı metinlere "bağlılık", ters düşmemek bugünkü görevleri çözmeye göz önüne alman ilk kriter oluyor, bu mutlaka aşılacak zorundadır.

Geçmişte sivil faşist saldırılar, bu saldırıları destekleyen egemen sınıfların iç savaş politikaları, bunlara karşı halk yığınlarında gelişen direnme eğilimleri söz konusu idi. Taraflar buna göre şekillenmişti, politikalar buna göre oluşturuluyordu. Özetle antifaşist direniş çizgisi diye adlandırılabilir bir politik hat söz konusu idi. Bugün ise (sadece kurumlarıyla da olsa) oturmuş bir rejim söz konusu. Politik mücadelenin ana eksenini demokrasi kavgasına karşı

36

aldıkları tavırlara göre şekilleniyorlar. Geçmişte iktidarda, yönetimde olan politik edipler bugün muhalefettelerdir. Cunta'nın sistemine karşı demokrasi konusunda açılımlar sunarak topluma farklı bir seçenek sunmaya çalışıyorlar. Tarafların konumları, söylemleri, sınıf mücadelesine müdahale yöntemleri değişmiştir. Geçmişteki politikaları aynen devam ettirerek bugünün sorunlarına çözüm getiremeyiz.

Bizlerin, toplumun bugünkü arayış eğilimleri ve demokratikleşme eğilimleri üzerine söylediklerimizin Devrimci Yol'da olmadığı yolunda itirazlar geliyor. Devrimci Yol'un teorik görüşlerine ters düşüldüğü, başka bir teorik zemine kayıldığı, hareketimizin temel tezlerinin değiştirilmek istendiği iddia ediliyor. Bugünkü gerçeklikler üzerine söylenenlerin geçmiş metinlerle bağını aramak mantığı ve eleştirisi bizler için yeni değildir. Tüm bir 75-80 döneminde dönemin ve mücadelenin gereklerine uyurun ne söylenmişse (örneğin Direniş Komiteleri) bunların "Kesintisiz Devrim"de olup olmadığı, orada yazılanlara ters düşüp düşmediği sorulmuştur. Öncü savaşı, silahlı propaganda vb. tezlerini ne kadar inkâr ettiğimiz ispata çalışılmıştır. Bu nedenle bu tür bir tartışmanın kesinlikle ilerletici olmadığına inanıyoruz. Bu bakış, itiraz tarzının özünde Marksizm'i belli bir biçimde yorumlama eğilimi yatmaktadır. Teoriyi bitmiş, tamamlanmış bir şey olarak ele almak, sonra hayatı bu teoriye

göre açıklamak eğilimidir bu. Bizler Devrimci Yol'un tamamlanmış, bitmiş bir teori bütünlüğüne ulaştığına inanmıyoruz. Kendimizin de böyle bir bütünlük kuracağına inanmıyoruz. Çünkü hayatı, gerçekliği onun bütün dönemlerinde kucaklayacak bir teorinin olmadığına inanıyoruz. Marksizm'in bir mantık, bir araştırma yöntemi, gerçekliği belli bir tarzda ele alış olduğunu biliyoruz. Esas olan sürekli değişen, altüst olan, gelişen toplumdur, hayattır. Bunu kavramak isteyen teoride sürekli kendisini geliştirmek zorundadır.

Bunu Devrimci Yol - THKP-C ikileminde rahatlıkla gözleyebiliriz. Devrimci Yol THKP-C'yi reddetmedi. Onu savundu ve bunu onu aşarak gerçekleştirdi. THKP-C'yi devam ettirme sorununu, kendi gerçekliğinin problemlerine aynı mantıkla yaklaşma ve çözme sorunu olarak koydu. Bugün açık ki hayat, mücadele devam etmekte, görevler de buna bağlı olarak değişmektedir. Devrimci Yol bu değişime ayak uyduramadığı, yeniye uyamadığı için yenilmiştir. Bizler bugünkü görevleri çözerek, bugün için yapılması gerekenleri yaparak Devrimci Yol'u aşmak zorundayız. Tıpkı yarınki kuşakların bizleri aşmak zorunlu oldukları gibi. Ve bunun inkâr-kabul ikilemi ile hiçbir alakası yoktur.

Bugün bizler yurt dışında bir çevre konumundayız. Teorik konularda tartışan, tartıştığımızı iletmeye çalışan bir insan gurubuyuz. Kendimizi bir örgüt gibi, tamamlanmış bitmiş bir örgütlenmenin merkezi bir yapılanması gibi sunma eğilimlerini doğru bulmuyoruz. Özellikle sürgündeki Devrimci Yol'cuları yurt dışı Devrimci Yol siyasi- hareketi dışında ayrıca örgütlemeyi, ayrı bir siyasi irade olarak bir arada tutmayı doğru bulmuyoruz. Örgüt, işin örgütüdür. Bizim prensibimiz budur. Hayatla, pratik mücadeleyle bağları kopmuş tek tek insanlardan örgüt oluşturmanın, hangi fonksiyonların ürünü olduğu belli olmayan böylesi bir yapıyı hareketin bir organı olarak sunma mantığının Devrimci Yol'a ait olduğunu sanmıyoruz. Ülkede bugün yapılması gereken, geçmişten kalan insanlar ve ilişkiler topluluğu olan bugünkü görünümümüzü yaşanan gerçekliğin bir parçası haline getirebilmektir. En büyük şanssızlık pratiğin, yaşayanın içinde olan legal insan sayısının azlığıdır. Bizler birçok şeyi ancak düşüncede zorlayarak tartışabiliyoruz. Düşünceyi ilerleterek, düşünceyi zorlayarak bir şeyleri geliştirmek istiyoruz. Oysa pratik hayat bizim dışımızda akıyor. Oralarda yer almak, yer almanın yolları bulunmak zorundadır ve bunların sorunları bizlerle tartışılmalıdır. Mahalle halkının, işçinin, memurun, gençliğin sorunları çevremizdeki her türlü muhalefet eğiliminin (SODEP, DSP, DYP, DP'nin vb.) yönelimleri bilinebilir olmalıdır. Farklı muhalefet eğilimleri içinde yer almanın koşulları oluşturulabilmeli, halkın her türlü sorunu etrafında ne tür meşru örgütlenmeler geliştirilebileceğinin yolları bulunabilmelidir. Bütün bunlar bizim yurt dışından yapabileceğimiz, reçetelerini bulabileceğimiz şeyler değildir. Ülkedeki arkadaşların, ilişkilerin kendilerini yayarak, topluma açılarak, politikaları herkesle, her kesimle tartışarak yapabilecekleri şeylerdir bunlar.

Bu denli kapsamlı sorunlarla karşı karşıya olmamıza rağmen birçok arkadaşın ilgilendiği şeyin "İlişkilerimiz ne olacak" sorusu olduğu gözleniyor. İlişkileri netleştirmek arzusu öne çıkıyor. Oysa bizlerin birbirimizle ilişkilerimizin içeriğini belirleyecek şey toplumla kurulan ilişkilidir. Politikalarımız, bu politikalar doğrultusunda geliştirilen eylemlilikler bizle toplumun, devrimci örgütlenmelerle halkın ilişkisini belirleyeceği gibi kendi iç

38

ilişkilerimizi de belirleyecektir. Dolayısıyla bugünkü konumuyla, gerçeklikle bağlantısı kurulmamış, kendi dışında kendisini tanımlayacağı unsurlarını yaratmamış insan topluluğunun salt kendi ilişkisini belirlemesinin imkanı yoktur. Bunun da ötesinde bugünün temel problemi bizim içe dönük, kendi konumumuzu temel alan bir tartışmayla aşılamaz. Başlangıç noktasını kendimiz ve ilişkilerimizin konumunu alan bir tartışma bizi daraltır ve

sınırlar. Dışa açılmanın, dışımıza yönelmenin, dışımızla tartışmanın önünü tıkar. İdeolojik birlik pratikte yapılanlarda birliktir, işte birliktir. Statik (durağan) bir ideolojik birlik çabası başarı ile sonuçlanmaz. İnsanların tek tek birliği değil, var olan, süren mücadelenin, eylemliliğin birliği öne çıkarılmalıdır. Yapılanlarda sağlanacak birlik için şüphesiz önce bir şeylerin yapılıyor olması gerekmektedir. Geline noktaındaki önemli bir tıkanma da budur. Durağan insanlar görüntüsü arz ediyoruz. Ve bu çemberin dışına çıkılmadıkça bir çıkış sağlanamaz.

Bu nedenlerle bugün anlaşmış bir insan topluluğu olarak çıkış yapma aşamasında değiliz. Bunun koşullarını oluşturma, belli bir gerçekliğin son sözü olarak bunu gündeme getirmenin yollarını yaratma sürecindeyiz. Ve bu bizlerin niyetlerinden öte, ülkede yaratılmış bir maddi gerçekliğin sorunudur. Çünkü kimlerin bir arada olacağına cevabı, insanların niyetleri veya bizlerin seçmesi ile tayin edilerek değil, pratik mücadelede yer almakla çözülecek bir sorundur.

Şüphesiz geçmişten kalan bizler, tecrübelerimizle, teorik bilgi birikimimizle olumlu bir miras oluşturuyoruz. Fakat geçmişte bir şey olmanın yarın bir şey olmanın garantisi olmadığına inanıyoruz. Eğer tüm örgütlerden farkımızın gerçeklikte yeniden var olabilmekten geçtiğine inanıyorsak, geçmişten kalan insanlar olarak ta aynı sorunlarla karşı karşıyayız. Bu bir anlamda kendimizi yeniden ispat etme sorunudur. Bunu, eğer Devrimci Yol'cu isek, Devrimci Yol'u doğru kavramışsak başarabiliriz. Hayatın içinde yeniden canlı unsurlar olarak var olma sorununu çözmek zorundayız. Bu nedenle ne yurtdışına ne birtakım insanların bir araya gelmelerine farklı payeler ve anlamlar yüklemeyi doğru bulmuyoruz. İnsanların çoğu böyle istese bile bu doğru değildir. Bugün yurtdışının sunduğu imkanların doğru kullanılması gerektiği, bunun dışında farklı bir şeydir.

Bugün yurtdışında yaşadığımız süreç kendimizi, ilişkilerimizi

39

merkezileştirmek süreci değildir. İlişkilerimizi yaymak, yaygınlaştırmak zorundayız. Kendimizi şu aşamada bir örgüt gibi kapatmayı, kapanmış bir örgüte başkalarını çağırarak şekli alabilecek bir ilişki mantığını doğru bulmuyoruz. Yatay ilişkiler geliştirilmelidir. Dışımızdaki çevrelere, oluşmakta olan çeşitli muhalefet odaklarına ulaşıldığında görülecektir ki, yüzlerce, binlerce bizim gibi düşünen insanlar vardır. Hareketin bu yatay ilişkilerin gelişmesi, yeni çevrelerin oluşması sürecinde merkezileşmesi gerekiyor.

Yurtdışı bu süreçte tartışan ve farklı çevreler arasındaki tartışmaları ileten olumlu bir koordinasyon rolü oynayabilir. Bu söylediklerimizin "her şeyin tatil edilmesi" olarak anlaşılması doğru değildir. Hareketin çeşitli çevreleri arasında uyum, koordinasyon, pratik ihtiyaçlar konusunda buraların avantajları kullanılmalıdır. Ama bunun üzerine bir başka beklenti yüklenmemelidir. İnsanların ne yapacaklarının ayrıntılarını söyleyen, belirleyen, tayin eden bir merkez değildir yurtdışı. Beklentisi yurtdışı olan, veya yurtdışından hareket olmak, pratik sorunlarının bütününe yakınına buralardan çözmek isteyen bir hareket hareket olamaz. İnsanlar bizlerden kendilerinin atacakları adımların ayrıntısının cevabını beklemesinler. Bizle yapılanları ve yapmak sorunda oldukları şeyleri tartışsınlar. Bizler her bir kesimin düşüncesini başka yere aktaralım. Bu tartışılanlar mümkün olan en geniş çevreyle tartışılmaya çalışılmalıdır.

Bu düşünceleri, "Beni bağlayacak irade yok, bildiğimi yaparım." diye yorumlamak devrimciliği gönüllü birlik değil, idari yapıların disiplin, denetleme kurallarıyla sağlanan birlik olarak görmektir. Devrimci Yol'culuk bu değildir. Bizler pratikte yapmak istediklerimizi birbirimizle tartışarak sıhhatli birliktelikler yaratabiliriz. Hareketin birliğini yaratmanın yolu

ne herhangi bir çevrenin "ben merkezim" diye ortaya çıkmasından, ne de şu anda kimin söyleyeceğinin hareket adına bağlayıcı olduğunu tayin etmekten, hepimizi bağlayacak idari mekanizmalar yaratmaktan, kararlar almaktan geçiyor. Devrimci Yol'dan aldığımızın ve anladığımızın ne olduğu buralarda sınınanacaktır. Diğer guruplardan ne kadar farklı olduğumuzu bizi bağlayacak örgütsel mekanizmalar olmadığı dönemlerde siyasal olarak ortak davranmayı başararak gösterebiliriz. Devrimci Yol'un üstünlüğü budur. Ve bugün bu üstünlüğü kazananlar siyasal pratiklerini ('örgütsel yapı yok, istediğimi yaparım' diyerek değil) diğer çevrelerle tartışarak, tartışmalar sonucu karar vererek yaratacaktır.

40

Örgütsel bağlayıcı mekanizmaların, ancak devlet dairesindeki memurların yetki problemini çözdüğü ama devrimci bir siyasal hareketin sorunlarını çözemeyeceği unutulmamalı.

Hareketimizde belli insanlar, bizlerin bu idari anlamda merkezi rolü oynamak istemeyişimizi bir güvensizlik ve kendilerinin yalnız bırakılması olarak görebilirler. Veya birileri "herkes başının çaresine baksın deniyor" diyerek kısa vadeli sonuçlar elde etmeyi amaçlayan spekülasyon ortamı yaratabilirler. Oysa problem kimsenin başının çaresine bakması, istediğini yapması değildir. Ne istediğini ve yaptığını bilen, bunu önce geçmişten kalan arkadaşlarıyla yapmak isteyen insanların bir Devrimci Yol'cuya uygun sorumlulukla birçok şeye kendi özgür iradesiyle karar vermesidir. Hayat, mücadele biz çeşitli idari mekanizmalar oluşturursak ta oluşturmasak ta bu tür Devrimci' Yol'cuları bir araya getirecektir.

"İlişkilerimizde belirginlik nasıl sağlanacak?" "Bizi birbirimize hangi örgütsel ilişkiler bağlıyor?" En çok duyulan sözler bunlar oluyor. Bizi, Devrimci Yol'cuları birbirine bağlayan şey nedir? Bu soruya belli biçimlerde cevap vermek Devrimci Yol'u nasıl kavradığımızın da göstergesi olacaktır. Bizi birbirimize bağlayan şey ağırlıkla örgütsel bağlarımız mıdır? Biz örgütsel bağlarımız nedeniyle mi bir arada duruyoruz? Bu sorulara "Hayır" diye cevap vermek istiyoruz. Özellikle bugün (ne kadar yeni olduğu üzerine çeşitli tartışmalar yapılıyor da olsa) farklı bir döneme girdiğimiz noktada, döneme ilişkin birçok yeni şeyin söylenmek zorunda olduğu noktada hayır demek istiyoruz.

Devrimci Yol'culuk ağırlıkla bir örgüte dahil olmakla, örgüt üyeliğiyle, ağırlıkla örgütsel ilişkilerde tanımlanmakla açıklanamayacak bir olgudur. Devrimci Yol'culuğu ağırlıkla bir örgüt ve örgütlü ilişkide tanımlamayı onun ruhunu anlamamak, geleneksel solun özelliğini tekrar etmek olarak görüyoruz. Bizleri geçmişte bağlayan şeyler, bugün de bağlayacak olan şeyler öncelikle örgütsel ilişkilerse, yeni bir egemenlik ilişkininden başka bir şey üretememişiz demektir.

Türkiye solunda her on yılda bir yeniden başlamanın sırrı böylece daha iyi anlaşılıyor. Bir ilişki, sonuçta kendisinin nerede olacağını insanların hiyerarşik sıralamasını belirleyen bir değerden başka bir şey yaratamayan bir

41

hareket elbette her on yılda bir yeniden başlar. Bugün iş yapmanın yolu, belli bir faaliyetin yolu (ana eksen) örgütsel ilişkileri belirlemekten mi geçiyor? Bugün bizlerin temel problemi ilişkilerin yeniden düzenleneceği ve ayarlanacağı mıdır? Devrimci Yol bizleri bir arada tutan şeyin bir mücadele olduğunu, pratik kavga olduğunu öğretti. Bizler belli bir davranış biçimini, belli bir eylemlilikte kendisini tanımlayan değerler sistemini geliştiren bir hareket olarak biliyoruz ki aramızdaki ilişkilerin siyasal ideolojik yanı daima ön plandadır.

Devamının koşulu örgütsel ilişkisinin devam edip etmemesinde yatan bir hareket devam edemez. Var olmasının koşulu örgütlü ilişkisinin var olup olmamasına bağlı bir hareket

devrimci bir siyasal hareket değildir. Çünkü bir devrimci hareket bir ruh hali olarak tüm dönemlere yayılmış biçimde, örgütsel ilişkilerin çok ötesinde oluşmuş delerler bütünlüğü demektir. Devrimci Yol hareketi, örgütsel ilişkisi olmasa bile, ona ihtiyaç duymadan, çok farklı yerlerde aynı ruh hali ile çalışabilen, topluma, içinde yaşadığı gerçekliğe aynı mantıkla yaklaşabilen ve müdahale edebilen insanlar bütünlüğüdür. Gerek ideolojik gerek kültürel gerek siyasal boyutlarda yarattığımız (pratiğimizde var olan ama adını koymadığımız) özelliklerimize baktığımızda, örgütsel ilişki probleminin bizde çok sonlarda geldiği görülecektir. Dolayısıyla bugün bizleri birbirimize bağlayan değerlerin sınındığı bir dönemi yaşıyoruz. Güçlü örgütsel ilişkilerimizin olmadığı bu dönemde, buna gerek duymadan, aynı davranış biçimlerini göstererek, Devrimci-Yol'un hedeflediği, hayata belli bir biçimde müdahale eden insanların birlikteliğini başarmamız gerekiyor. Eğer örgütsel ilişkiden çok daha fazla şeyler yaratabilmişsek var oluruz. Eğer bir örgütsel ilişkiden başka bizi bir arada tutan değerler sistemi oluşmamışsa ne kadar örgütsel ilişki belirlersek belirleyelim yok oluruz. Devrimci-Yol'u bir ilişki olarak kavramak, onun devamı koşulunu bir ilişkinin devamı olarak anlamak Devrimci Yol'u kavramamak, anlamamaktır. Ve onu devam ettirecek herhangi başka bir özelliği kazanamamış kişilerin savunabileceği bir şeydir.

Son bir söz de dağılma ve örgüt dağıtma konularına ilişkin...

Devrimci Yol Hareketi bugün merkezi bir ideolojik hat etrafında birleşmiş bir görünüm arz etmiyor. Yenilgi sonrası

42

hareketimiz bu anlamda bütünlüğünü kaybetmiştir. Kalan yapıların ve insanların toplumla, dönemle bağları sorununu çözmeden, yeniden kendilerini bütün olarak sunma çabaları tutmadı. Çünkü Devrimci Yol'u herkes başka anlamıştı. Herkes için Devrimci Yol başka bir şeydi. Ve bugünü de buna bağlı olarak farklı kavriyordu. Kendi dışıyla bağları kurulmamış, farklı düşünen insan topluluklarının bu bir arada olma çabası hareketin tüm problemlerinin idari problemler olarak kavranmasına yol açıyordu. İki yıla yakın bir süreçte oluşturduğumuz çeşitli yapıları hareketin tamamlanmış organları olarak görme gösterme eğilimleri gelişti; herkesin farklı-bir pratik yaptığı, herkesin farklı mantıklarla hareket ettiği bir kargaşa ortamı yaşandı. Bugün birliği belli bir düşünce ve bu düşüncenin pratiğinde sağlama çabaları sürüyor. Bu ideolojik çabayı, bunun pratik sonuçlarını kavramayan bazı arkadaşlar sorunu parçalanma, dağılma olarak koyuyorlar. Oysa bugün zaten hayatın dağıttığı, birbirlerini eski Devrimci Yol'culuktan başka herhangi yeni bir siyasal pratiğin bağlamadığı insanlar topluluğunun yeni bir politik hat etrafında birlikteliğini sağlamak sorunu ile karşı karşıyayız. Bu da ancak Devrimci Yol'un ve dönemin ortak kavranabilmesi ile mümkündür.

1981 sonrası pratiğimizde ise hayatla bağlı kurulmamış insanlar topluluğunu örgüt olarak bir araya getirerek (niyetlerimizden bağımsız olarak) ideolojik sorunların insanların günlük davranışlarında ikinci dereceden sorunlar olarak ele alınmasına neden olduk. Hemen hemen her şeyin önüne kendimiz, ilişkilerimiz, idari problemlerimiz geçmişti. Bugün bütün bunlar aşılacak zorundadır.

"Bürokratik düşüncenin temel eğilimi, bütün siyasi problemleri idare problemine çevirmektir." Bazı arkadaşlar 8-9 aydır içinde bulunduğumuz siyasi tartışmalara ilgi göstermiyorlar. Siyasi tartışmaları ve içeriğini ikinci plana koyuyorlar. Haziran'la birlikte başlayan özeleştirinin içeriğini, kendisinden önce yapılandan köklü farkını anlamıyorlar veya ilginç bir biçimde buna ses çıkartmayarak tali bir sorun olarak görüyorlar. Ama tüm bu tartışmaların doğal bir sonucu olarak, gelinen noktada hareketin bugünkü tablosunun adı

konunca çok aktif bir tepki gösteriyorlar, “dağıtıyoruz, yıkıyoruz” diye kaygılanıyorlar. İdeolojik problemlere aynı hassasiyetle

43

yaklaşamayan bu tür bir bakış açısı için Devrimci Yol geçmişte de, bugün de bir idari yapılanmadır, idari bir örgüttür, örgütsel ilişkilerdir, diğerleri sonra gelir.

Yaratıcılığın, birçok şeyi geliştirmenin temel problem olduğu dönemlerde bürokratik, idareci bakışın bu eğilimi yüze çıkıyor. Oysa ortada ülkedeki ilişkiler itibarıyla ne dağıtılan ne ortadan kaldırılan veya kaldırılmak istenen bir şey söz konusudur. Söylenen sadece ilişkilerin doğal erime, çürümesinin önüne nasıl geçilebileceği, yaşam şartlarının nerelerde olduğudur. Dolayısıyla bugün dağılan değil, nerede, nasıl, hangi ölçülerde bir arada olacağını arayan ve toplumun sorunlarının benzerleriyle karşı karşıya olan bir hareket söz konusudur. Sıhhatli bir birliği bütünlüğü, bir tek kendi insanlarıyla sınırlı olmayan, toplumu kucaklayan bir hareket anlamında yaratmanın çabaları içinde olanlar vardır. Ve bu dönemin en önemli eksikliği sadece verilenleri ve söylenenleri yapmaya alışmış insanların, gelişen ve değişen hayatın sorunlarını çözme aşamasında olduğumuz noktada sadece eski bildiklerini tekrar etmeleri ve bununla her şeyi çözeceklerine inanmalarıdır. Bir hareketin çürümek zorunda olan yanlarıyla, yeşermek, gelişmek zorunda olan yanları arasındaki kaçınılmaz diyalektiktir bu...